

วารสาร มนุษยสังคมศิลปาสาร

Journal of Humanities, Social Sciences and Arts

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences

Udon Thani Rajabhat University

ISSN : 2697 - 5769 (Print)

ISSN : 2697 - 5750 (Online)

วารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร

Journal of Humanities, Social Sciences and Arts

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
- ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการทั้งบทความวิชาการและบทความวิจัย
2. เพื่อให้บริการวิชาการในการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวิชาการและงานวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

วารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รับตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีขอบเขตเนื้อหาใน
ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ รวมถึงศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

.....

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ดร.เกรียงไกร ชูระพันธ์	คณบดี
อาจารย์สุรัตน์ เฟ่งคำ	รองคณบดี
อาจารย์ชัยมงคล ศิริวารินทร์	รองคณบดี

บรรณาธิการ

ดร.วรรณา เหล่าเขตกิจ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์กนิษฐา มาลา

วารสาร
มนุษยสังคมศิลปาสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ นาวา วงษ์พรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ เสาร์ยะวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ รือค	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ ตัญยวิสุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วราภรณ์ ขยายผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ พกษา เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิปปวิชัย กิ่งแก้ว	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจน์ ตั้งภากรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ปิตินนบตี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตั้งปณิธาน อารีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ดร.มนรัตน์ สินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

คณะกรรมการดำเนินงาน

ดร.วรรณ เหล่าเขตกิจ	ประธานกรรมการ/บรรณาธิการวารสาร
อาจารย์สุพรรณษา ภัคตรนิกร	กรรมการ
อาจารย์วิษณุ ชัยพัฒน์	กรรมการ
อาจารย์อนงค์รัตน์ บังศรี	กรรมการ
อาจารย์ธิดารัตน์ ชุ่มจันทร์	กรรมการ
อาจารย์พรรษา แสนวัง	กรรมการ
อาจารย์รัฐสรณ์ จันทรมิพิมพ์	กรรมการ
อาจารย์กนิษฐา มาลา	กรรมการและเลขานุการ
นางนิตยา ปานทรัพย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ดำเนินการและจัดการวารสาร

อาจารย์กนิษฐา มาลา

อาจารย์อนงค์รัตน์ บังศรี

อาจารย์รัฐสรณ์ จันทระพิมพ์

พิสูจน์อักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

อาจารย์สุพรรณษา ภัคตรนิกร

อาจารย์วิษณุ ชัยพัฒน์

ออกแบบปกและรูปเล่ม

อาจารย์พรรณษา แสนวัง

อาจารย์ธิดารัตน์ ชุ่มจันทรี

ติดต่อวารสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (สามพร้าว)

237 ม.12 ต.สามพร้าว อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ : 098-915-6190 Email : wanna.la@udru.ac.th

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ วารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565

ศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ สุรพงษ์ ลือทองจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ท.ดร.เกรียงไกร ชูระพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ศัญ บุญพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สุริยทุธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิปปวิชัย กิ่งแก้ว	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กิจจักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จตุพงษ์ กะวีวงศ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตั้งปณิธาน อารีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ดร.อนุวัฒน์ พลทิพย์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ดร.ภัทรพร ผลดี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.กัลยาณี กฤตโตปการกิต	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.สรายุทธ์ โชติรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.ศิลปชัย เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ดร.สาคร มหาหิงค์	นักวิชาการอิสระ

บทความทุกบทความของวารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีได้รับการตรวจประเมินทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ซึ่งข้อความและบทความเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการวารสาร
และมีใช้ความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการวารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

All articles of the Silpasan Human Society Journal Faculty of Humanities and Social Sciences
Udon Thani Rajabhat University has been assessed by academic experts.
The text and article are the opinions of the authors. It is not the opinion of the journal
editorial team. And it is not the responsibility of the editors, editors, and editors of the
Human Society Silpasan Journal. Faculty of Humanities and Social Sciences and Udon Thani
Rajabhat University

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นวารสารวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งบริการวิชาการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางด้านวิชาการและงานวิจัย โดยวารสารมีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม) โดยวารสารฉบับนี้เป็น ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565 กองบรรณาธิการวารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ให้ความสำคัญในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและส่งเสริมความร่วมมือตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาในการประเมินบทความ ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของท่านสำคัญยิ่งและเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนเพื่อปรับแก้บทความให้มีคุณภาพ และขอขอบคุณคณะทำงานของวารสารร่วมมือร่วมใจ มุ่งมั่นตั้งใจ ในการทำงานเพื่อให้วารสารได้เผยแพร่อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง

วรรณา เหล่าเขตกิจ

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
พัฒนาบอร์ดเกมการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	1-9
ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี	10-23
การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา	24-37
แนวทางการอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ : กรณีศึกษาในจังหวัดอุดรธานี	38-59
ดุริยสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาดัก	60-72

พัฒนaborดเกมการเรียนรู้ วิทยาการคำนวณ
เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
THE DEVELOPMENT OF BOARD GAME LEARNING COMPUTING SCIENCE IN
USING TECHNOLOGY SAFELY FOR MATTHOMYOMSUKSA 1

ปนาวรรต คงธนกุลบวร¹, คณิศร จีกระโทก², วันวิสาข์ คงธนกุลบวร³,
 พิทวัส ภูทองชนะ⁴ และนราธิป แสงสว่าง⁵

Panawat Khongtanakunbawon¹ Kanisorn Jeekartok², Wanwisa Khongtanakunbawon³,
 Pittawat Phukongchana⁴ and Narathip Sangsawang⁵

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนaborดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน (ก่อนเรียน-หลังเรียน) 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อบอร์ดเกมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา รวม 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้บอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบอร์ดเกมการเรียนรู้ เรื่อง ความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17

คำสำคัญ: บอร์ดเกมการเรียนรู้, วิทยาการคำนวณ

1,2,4,5 อาจารย์ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

3 อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop of board game learning computing science in using technology safely for Matthomyomsuksa 1, 2) to compare pre-test and post-test achievement scores, and 3) to examine the satisfaction of the students learning with the board game learning computation. The samples used in this study were 30 students in Matthayomsuksa 1 of Udonpichairakpittaya School, Udonthani province of the academic year 2019. The data analysis was conducted by means of percentage, mean, standard deviation and t-test.

The result revealed that 1) the board game learning computing science in using technology safely for Matthomyomsuksa 1 was developed, 2) a significant difference between the pre-test and the post-test at learning achievement was at $p < .05$, and 3) the students' satisfaction with the board game learning computation science in the safe use of technology was at a high level with the average of 4.37 and standard deviation was at 0.17.

Keywords: Board game learning, Computing science

บทนำ

วิทยาการคำนวณเป็นวิชาที่มีจุดเน้นเพื่อต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถที่ทัดเทียมกับนานาชาติ ได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ ใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เกมเป็นสื่อการเรียนรู้ การสอนรูปแบบหนึ่งที่นักเรียนให้ความสนใจ เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานและเกิดการเรียนรู้จากการเล่น ข้อดีของเกมคือ มีความท้าทาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก และมีอำนาจตัดสินใจในการเล่น เนื้อหาของเกมเข้าถึงความต้องการสามัญของมนุษย์ มีลักษณะที่ตอบสนองท้าทายให้อยากเอาชนะ ให้ความสนุกสนาน ขวนติดตาม (ทิตินา แคมมณี, 2551: 368-369) โดยให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสิ่งจำลอง แล้วปล่อยให้ผู้เล่นมีโอกาสแสดงออกมา ซึ่งจะต้องเล่นตามเงื่อนไขที่กำหนด มิฉะนั้นผู้เล่นไม่สามารถเล่นเกมนั้นได้

การสอนโดยใช้เกมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน และท้าทายความสามารถ เพราะผู้เรียนจะต้องเป็นผู้เล่นทำให้เกิดประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง (ทิตินา แคมมณี, 2543) และนักวิชาการยังเชื่อว่าเกมจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน ด้วยการนำเสนอเนื้อหาที่แปลกใหม่และน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยอยู่ภายใต้กฎกติกาของเกม ที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตาม เกมเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ได้รับความสนุกสนานและเรียนรู้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนภายในห้องเรียนเท่านั้น สามารถเรียนรู้จากภายนอกซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา (ปราชนัญ จักรไชย, 2552)

ทีมผู้วิจัยเล็งเห็นประโยชน์ของเกม จึงได้ออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย และนักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนวิทยาการคำนวณมากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) พัฒนาบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 2) เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน-หลังเรียน)
- 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อ บอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ บอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย
- 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ดังนี้

พัฒนาบอร์ดเกมการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และขอบเขตของเนื้อหาจากหนังสือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาการคำนวณ มัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยจะแยกออกเป็นหัวข้อย่อยต่าง ๆ เพื่อกำหนดเนื้อหาวัตถุประสงค์วิธีการเรียน และการวัดผลประเมินผล

2. ออกแบบและสร้าง demo board game โดยออกแบบอย่างง่ายเพื่อใช้ทดลองเล่น

3. หลังจากได้รับคำแนะนำ ทีมผู้วิจัยได้พัฒนาบอร์ดเกมตามทีออกแบบไว้ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพบอร์ดเกม โดยใช้แบบประเมินบอร์ดเกมการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย วิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน รวม 1 ชั่วโมง ประกอบการใช้บอร์ดเกมการเรียนรู้ ซึ่งไม่นับรวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

5. ทีมผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินความเหมาะสมของบอร์ดเกมในด้านต่าง ๆ และตรวจสอบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบ

6. ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ขององค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

7. นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.50-1.00 และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ

8. ปรับปรุงบอร์ดเกมการเรียนรู้ให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ก่อนนำบอร์ดเกมการเรียนรู้ไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

9. ทดลองใช้โดยนำบอร์ดเกมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เขต 20 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา

2562 จำนวน 5 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน โดยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุตรพิชัยรักษ์พิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุตรธานี เขต 20 รวมทั้งสิ้น 562 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุตรพิชัยรักษ์พิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุตรธานี เขต 20 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 30 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

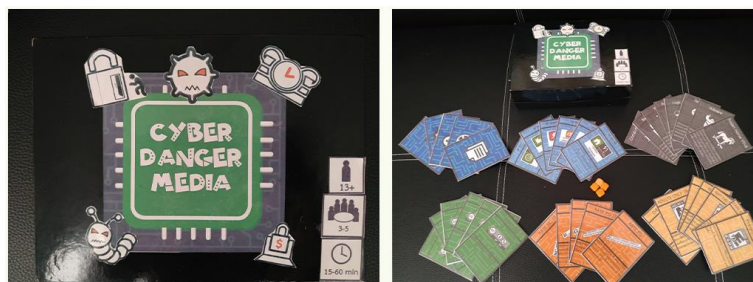
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบบออกได้ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 พัฒนาบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 1 Logo Board Game

ภาพที่ 2 ตัวอย่างกล่องบอร์ดเกมและอุปกรณ์ทั้งหมด

ภาพที่ 3 ตัวอย่างประเภทของการ์ดแต่ละชนิด

ภาพที่ 4 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างกำลังเรียนด้วยบอร์ดเกม

ด้านที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน	30	11.63	3.13	15.31	29	.00**
หลังเรียน	30	21.17	2.25			

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้บอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้บอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.70	0.54	มากที่สุด	2
2	ภาษา รูปแบบ ตรงกับความสนใจของนักเรียน	4.27	0.83	มาก	8
3	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.30	0.79	มาก	7
4	นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน	4.77	0.50	มากที่สุด	1
5	การปฏิบัติกิจกรรมมีลำดับขั้นตอนที่สะดวกและเข้าใจง่าย	4.27	0.91	มาก	8
6	กิจกรรมเกมน่าสนใจมีความหลากหลาย	4.60	0.49	มากที่สุด	3
7	การปฏิบัติกิจกรรมช่วยให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น	4.57	0.50	มากที่สุด	4
8	รู้สึกสนุกในการเรียน	4.50	0.78	มากที่สุด	5
9	ทำให้กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจมากขึ้น	4.40	0.49	มาก	6
10	เกมการศึกษาช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยมากขึ้น	4.27	0.45	มาก	8
11	สามารถค้นคว้าหาคำตอบด้วยตัวเอง	4.00	0.46	มาก	10
12	สอดคล้องครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน	4.13	0.82	มาก	9
13	ภาพ ตัวอักษร สีส่นน่าสนใจ	4.00	0.69	มาก	10
		4.37	0.17	มาก	

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}$ = 4.37, S.D.= 0.17) ความพึงพอใจสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{x}$ = 4.77, S.D.= 0.50) อันดับที่สอง ได้แก่ ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.70, S.D.= 0.54) และอันดับที่สาม ได้แก่ กิจกรรมเกมน่าสนใจมีความหลากหลาย ($\bar{x}$ = 4.60, S.D.= 0.49)

อภิปรายผล

จากการพัฒนาบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ทีมผู้วิจัยได้พัฒนาบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ และได้การยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญในการนำบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่คณิศร จีระโทก และธิดิสุตา ตั้งมันต์ (2563) กล่าวว่า การพัฒนาเกมจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สร้างต้องทำให้เกมมีความเหมาะสมกับการใช้งาน

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการเรียนด้วยบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เหตุเพราะเป็นสื่อการเรียนรู้แบบใหม่ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนและเข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น (อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์, 2557) และที่สำคัญผู้เรียนสามารถสนุกสนานไปกับบอร์ดเกมอยู่เสมอ เนื่องจากรูปแบบการชนะเกมที่หลากหลายและเนื้อหาที่สอดคล้อง ทำให้ผู้เรียนที่เรียนด้วยบอร์ดเกม เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (กนกวรรณ รอดคุ้ม และคณะ, 2559)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้บอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มาจากบอร์ดเกมส่งเสริมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความใหม่ และมีความแปลกใหม่ในเชิงการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนและเข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว (ปาริชาติ นาคะมุขดาพันธ์ และ นุชนาฏ ใจดำรงค์, 2559) และเกมยังช่วยส่งเสริมทักษะด้านการสังเกตและการจำแนกประเภท (วรดา สุดสนอง, 2552)

ข้อเสนอแนะ

1.1 การนำบอร์ดเกมการเรียนรู้วิชา วิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้ ครูควรจัดการเรียนการสอนและเข้าใจในหลักการ วิธีใช้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการนำไปใช้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ในระหว่างการเรียนรู้ครั้งแรก ครูต้องให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนอุดรพิชัยรักษ์พิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เขต 20 ที่ได้ให้ความกรุณาในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา แคมมณี. (2543). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราชัญญ์ จักรไชย. (2552). **การอ่านสี่ค่าตัวด้านทาน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า ภาควิชาครุศาสตร์ไฟฟ้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. 2552.

- คณิศร จีกระโทก และธิดิสุตา ตั้งมันต์. (2563). เกมการศึกษา เรื่อง เกมการพัฒนาทักษะการใช้แป้นพิมพ์ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วารสารครูศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**. 2(1). หน้า 53 – 63.
- อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์. (2557). **การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษา เรื่อง วงสีธรรมชาตินักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา.
- กนกวรรณ รอดคุ้ม ศิดา เขี่ยมขนิติถาวร และอารีรักษ์ มีแจ้ง. (2559). ผลการใช้เกมที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 10(2). หน้า 1-10.
- ปาริชาติ นาคะมุขดาพันธ์ และ นุชนาฏ ใจดำรง. (2559). **การพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรดา สุตสนอง. (2552). **การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบเกม เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการสังเกตและการจำแนกประเภท วิชาวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง สนุกกับวิทยาศาสตร์**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
Needs of People for Infrastructure Development
In the Area of Chiang Wang Subdistrict Administrative Organization,
Phen District, Udon Thani Province

ธาวินี บุตรด้วง¹ และ ชุตินพงศ์ คงสันเทียะ²

Thavinee Butduang¹ and Chutipong Khongsanthia²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชน และเปรียบเทียบความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 389 คน คือประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง ซึ่งคำนวณได้จากสูตรของทาโร ยามาเน่ วิธีการเลือกตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างใช้ T-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA: F-test)

ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ด้านไฟฟ้าสาธารณะ และ ด้านน้ำประปามีความต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมาคือ ด้านเส้นทางคมนาคม ($\bar{X} = 4.77$) ด้านหอกระจายข่าว ($\bar{X} = 4.51$) และด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 4.12$) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวางทั้ง 5 ด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความต้องการ, การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง, อำเภอเพ็ญ, อุดรธานี

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Abstract

This research aimed to study the level of needs for infrastructure development among people and to conduct comparison of infrastructure development needs among people in the area of Chiang Wang Subdistrict Administrative Organization. The sample group was 389 people residing in the area of Chiang Wang Subdistrict Administrative Organization and the Taro Yamane formula was used. The samples were selected with the application of stratified random sampling and accidental sampling. Data collection was conducted with a questionnaire on the level of infrastructure development needs among people. The statistics related to data analysis included percentage, average, and standard deviation. T-Test was used to determine significant differences. One-way ANOVA: F-test was utilized to analyze the variance of the data.

The results revealed overall level of needs for infrastructure development among people in the area of Chiang Wang Subdistrict Administrative Organization, Phen District, Udon Thani Province, was the highest in the aspect of public electricity and water supply ($\bar{x} = 4.79$), followed by the aspect of transportation routes ($\bar{x} = 4.77$), broadcasting tower ($\bar{x} = 4.51$), and the Internet network and related facilities ($\bar{x} = 4.12$). Regarding the analysis of differences between independent and dependent variables, the overall results showed no significant differences at the statistical significance of 0.05. Therefore, this reflected the infrastructure development needs among people in the area of Chiang Wang Subdistrict Administrative Organization in all 5 aspects which were not varied.

Keywords: needs, infrastructure development, Chiang Wang Subdistrict Administrative Organization, Phen district, Udon Thani

ที่มาและความสำคัญ

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 14 มาตรา 250 ระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวาระหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ให้รัฐจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน กฎหมายตามวาระหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินการคลังและการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการป้องกันการก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2556)

นอกจากนี้หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 56 ระบุว่า รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ รัฐจะกระทำด้วยประการใดให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละ 51 มิได้ การจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคตามวาระหนึ่งหรือวาระสอง รัฐต้องดูแลมิให้มีการเรียกเก็บค่าบริการ จนเป็นภาระแก่ประชาชนเกินสมควร การนำสาธารณูปโภคของรัฐไปให้เอกชนดำเนินการทางธุรกิจไม่ว่าด้วยประการใด ๆ รัฐต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงการลงทุนของรัฐ ประโยชน์ที่รัฐและเอกชนจะได้รับ และค่าบริการที่เรียกเก็บจากประชาชนประกอบกัน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2560)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทยที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งคือเพื่อกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสเรียนรู้ การแก้ปัญหาและการสนองตอบความต้องการของตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง (Political Participation) หรือที่เรียกกันว่าปกครองตนเอง (Local Self Government) ตามระบอบประชาธิปไตย การดำเนินงานโดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดทิศทางการวางแผนพัฒนาตำบล ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 หมวด 2 มาตรา 67 ได้บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น จัดให้มีการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร มาตรา 68 บัญญัติ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้ ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรให้มีการบำรุงไฟฟ้าแสงสว่าง โดยวิธีอื่นให้มีการบำรุงรักษาทางระบายน้ำ ให้มีการบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ ให้มีและส่งเสริม

กลุ่มเกษตร กิจกรรมสหกรณ์ ส่งเสริมการประกอบอาชีพคุ้มครองและดูแลทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน (โกวิท พวงงาม, 2542 : 24)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาความต้องการต่อการพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวางของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการกิจของ องค์การบริหาร ส่วนตำบลเชียงหวาง มีประสิทธิภาพในการทำงานและสามารถนำไปปรับปรุงให้สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียง หวางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแต่ละด้านของประชาชนในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานแต่ละด้านของประชาชนในเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ตามสถานภาพของประชาชน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทราบถึงระดับความต้องการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
2. ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจกำหนดแนวทางและ วางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงหาแนวทางแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการให้บริการด้านโครงสร้าง พื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
3. องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดประชากรที่ใช้คือ ประชาชนที่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งสิ้น 14,910 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ประชาชนที่ปรากฏชื่อในทะเบียนราษฎรในเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 389 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2546 : 141) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิค การสุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอน ได้แก่ การใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกระจายจำนวนตัวอย่างที่ได้เทียบกับจำนวนประชาชนแต่ละหมู่บ้าน และใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในการแจกแบบสอบถาม

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเส้นทางคมนาคม ด้านไฟฟ้าสาธารณะ ด้านน้ำประปา ด้านหอกระจายข่าว และด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต

1.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี มีจำนวน 21 หมู่บ้าน

1.5 ขอบเขตเวลา ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 – พฤศจิกายน พ.ศ. 2564

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และหมู่บ้าน

2.2 ตอนที่ 2 ระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ เส้นทางคมนาคม ไฟฟ้าสาธารณะ น้ำประปา หอกระจายข่าว และโครงข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวนข้อคำถามรวม 40 ข้อ (ด้านละ 8 ข้อ) เป็นลักษณะแบบสอบถามตามมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเกิร์ต (Likert Scale) โดยแบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับ (ลิวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538 : 163-164)

2.3 ตอนที่ 3 ความต้องการการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวทางจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำมาสร้างเป็นโครงสร้างแบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด

3.3 ทำแบบสอบถามฉบับร่าง และนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุง

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อ (3.3) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไปจากข้อคำถามทั้งหมด ใช้ได้จำนวน 40 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับตามข้อ (3.4) มาทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยได้ค่าเท่ากับ 0.91

3.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS : Statistical Package for Social Science) ดังนี้

4.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

4.2 ระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการทดสอบค่าทีอิสระ (Independent Sample : T-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA: F-test)

4.4 ความต้องการเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 55.52 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 161 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.39 มีระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่คือระดับประถมศึกษา จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.62 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.08 มีอาชีพส่วนใหญ่คือรับจ้างทั่วไป จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 26.48 รองลงมาคือเกษตรกร จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.62 มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,000-15,000 บาท จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 47.30 และส่วนใหญ่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในบ้านเชียงหวาง หมู่ 1 และบ้านสร้างคำ หมู่ 11 จำนวนหมู่บ้านละ 29 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.46 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด (ต่อหมู่บ้าน)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ใน 5 ด้าน เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า

2.1 ความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี “ด้านเส้นทางการคมนาคม” โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับต้องการมากที่สุดทั้ง 8 ข้อดังนี้ ข้อที่ 1 ซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหาย ($\bar{X} = 4.93$) รองลงมาคือข้อที่ 2 ก่อสร้างถนนเพิ่มในพื้นที่ที่ยังไม่ดำเนินการ ($\bar{X} = 4.91$) ข้อที่ 3 จัดทำให้มีผิวจราจรที่เรียบในการสัญจร ($\bar{X} = 4.88$) ข้อที่ 5 ประชาชนต้องการรับรู้ในการตรวจรับหรืองบประมาณของโครงการการสร้างถนน ($\bar{X} = 4.87$) ข้อที่ 6 มีเส้นแบ่งทิศทางจราจรที่ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.83$) ข้อที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพถนนที่มีการก่อสร้างให้ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.80$) ข้อที่ 7 พัฒนาเส้นทางที่เป็นทางลูกรังที่ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.74$) และข้อที่ 8 มีเจ้าหน้าที่ตั้งจุดตรวจตามจุดต่างๆ ให้ความสะดวกปลอดภัยในการใช้ถนนสัญจรไปมา ($\bar{X} = 4.17$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเด็นคำถาม “ด้านเส้นทางคมนาคม”

ข้อ	ประเด็นคำถาม ก.ด้านเส้นทางคมนาคม	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหาย	4.93	0.36	มากที่สุด
2	ก่อสร้างถนนเพิ่มในพื้นที่ที่ยังไม่ดำเนินการ	4.91	0.39	มากที่สุด
3	จัดทำให้มีผิวจราจรที่เรียบในการสัญจร	4.88	0.44	มากที่สุด
4	การตรวจสอบคุณภาพถนนที่มีการก่อสร้างให้ได้มาตรฐาน	4.80	0.53	มากที่สุด
5	รับรู้ในการตรวจรับหรืองบประมาณของโครงการการก่อสร้างถนน	4.87	0.53	มากที่สุด
6	มีเส้นแบ่งทิศทางการจราจรที่ได้มาตรฐาน	4.83	0.54	มากที่สุด
7	พัฒนาเส้นทางที่เป็นทางลูกรังและถนนดินแดง	4.74	0.61	มากที่สุด
8	มีเจ้าหน้าที่ตั้งจุดตรวจตามจุดต่างๆ ให้ความสะดวกปลอดภัยในการใช้ถนนสัญจรไปมา	4.17	0.37	มาก
รวม		4.77	0.47	มากที่สุด

2.2 ความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี “ด้านไฟฟ้าสาธารณะ” โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับต้องการมากที่สุดทั้ง 8 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 2 ความส่องสว่างของไฟฟ้าในเวลากลางคืน ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา ข้อที่ 3 ติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะในหมู่บ้าน/ในจุดที่ยังมี ($\bar{X} = 4.81$) ข้อที่ 5 ความรวดเร็วในการซ่อมแซมเมื่อไฟฟ้าดับหรือไฟฟ้าลัดวงจร ($\bar{X} = 4.81$) ข้อที่ 4 ซ่อมแซม/เปลี่ยนหลอดไฟส่องสว่างริมทาง ($\bar{X} = 4.80$) ข้อที่ 7 ติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างในจุดเสี่ยง/อันตราย ($\bar{X} = 4.78$) ข้อที่ 6 มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบดูแลไฟฟ้าสาธารณะให้สามารถใช้งานได้ดียิ่งเสมอ ($\bar{X} = 4.77$) ข้อที่ 1 ขยายเขตให้บริการไฟฟ้า ($\bar{X} = 4.77$) และข้อที่ 8 มีศูนย์รับเรื่อง/แจ้งไฟฟ้าขัดข้อง ($\bar{X} = 4.75$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเด็นคำถาม “ด้านไฟฟ้าสาธารณะ”

ข้อ	ประเด็นคำถาม ข. ด้านไฟฟ้าสาธารณะ	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ขยายเขตให้บริการไฟฟ้าสาธารณะ	4.76	0.53	มากที่สุด
2	ความส่องสว่างของไฟฟ้าในเวลากลางคืน	4.83	0.48	มากที่สุด
3	ติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะในหมู่บ้าน/ในจุดที่ยังมี	4.81	0.51	มากที่สุด
4	ซ่อมแซม/เปลี่ยนหลอดไฟส่องสว่างริมทาง	4.80	0.50	มากที่สุด
5	ความรวดเร็วในการซ่อมแซมเมื่อไฟฟ้าดับหรือไฟฟ้าลัดวงจร	4.81	0.40	มากที่สุด
6	มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบดูแลไฟฟ้าสาธารณะให้สามารถใช้งานได้ดียิ่งเสมอ	4.77	0.54	มากที่สุด
7	ติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างในจุดเสี่ยง/อันตราย	4.78	0.44	มากที่สุด
8	มีศูนย์รับเรื่อง/แจ้งไฟฟ้าขัดข้อง	4.75	0.44	มากที่สุด
รวม		4.79	0.48	มากที่สุด

2.3 ความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี “ด้านน้ำประปา” โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับต้องการมากที่สุดทั้ง 8 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 3 ปริมาณการกระจายน้ำประปามีความสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.96$) ข้อที่ 1 คุณภาพของน้ำประปามีความใสสะอาดไม่ขุ่น ($\bar{X} = 4.93$) ข้อที่ 2 แท็งก์น้ำประปาในหมู่บ้านมีความทนทาน

และมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.81$) ข้อที่ 5 ความรวดเร็วในการซ่อมแซมเมื่อระบบประปาเกิดความเสียหาย ($\bar{X} = 4.76$) ข้อที่ 7 จัดให้มีระบบประปาครบอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.76$) ข้อที่ 6 เพิ่มแรงดันในการส่งน้ำ ($\bar{X} = 4.74$) ข้อที่ 4 การตรวจสอบดูแลระบบประปาให้สามารถใช้งานได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.72$) และข้อที่ 8 การขยายพื้นที่ของระบบส่งน้ำไปยังพื้นที่เกษตรกรรมที่ขาดน้ำ ($\bar{X} = 4.66$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเด็นคำถาม “ด้านน้ำประปา”

ข้อ	ประเด็นคำถาม ค. ด้านน้ำประปา	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	คุณภาพของน้ำประปามีความใสสะอาดไม่ขุ่น	4.93	0.36	มากที่สุด
2	แท็งก์น้ำประปาในหมู่บ้านมีความทนทานและมีประสิทธิภาพ	4.81	0.52	มากที่สุด
3	ปริมาณการกระจายน้ำประปามีความสม่ำเสมอ	4.96	0.36	มากที่สุด
4	การตรวจสอบดูแลระบบประปาให้สามารถใช้งานได้ดียิ่งขึ้น	4.72	0.62	มากที่สุด
5	ความรวดเร็วในการซ่อมแซมเมื่อระบบประปาเกิดความเสียหาย	4.76	0.58	มากที่สุด
6	เพิ่มแรงดันในการส่งน้ำ	4.74	0.61	มากที่สุด
7	จัดให้มีระบบประปาครบอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน	4.76	0.58	มากที่สุด
8	การขยายพื้นที่ของระบบส่งน้ำไปยังพื้นที่เกษตรกรรมที่ขาดน้ำ	4.66	0.64	มากที่สุด
รวม		4.79	0.53	มากที่สุด

2.4 ความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี “ด้านหอคอยกระจายน้ำ” โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับต้องการมากที่สุดทั้ง 8 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 3 มีการตรวจสอบและซ่อมบำรุงอุปกรณ์ขยายเสียงเตือนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.59$) ข้อที่ 4 สนับสนุนให้ ผู้ประกาศข่าวได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ ($\bar{X} = 4.59$) ข้อที่ 5 มีบุคลากรจากส่วนราชการต่าง ๆ หรือภาคเอกชนมาเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ($\bar{X} = 4.53$) ข้อที่ 2 มีการสำรวจผลการรับฟัง/ข้อเสนอแนะจากประชาชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ($\bar{X} = 4.53$) ข้อที่ 6 วิเคราะห์ผลการรับฟังหรือข้อเสนอแนะของประชาชนเพื่อแก้ไข/ปรับปรุงการบริหารจัดการหอคอยกระจายน้ำให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ($\bar{X} = 4.49$) ข้อที่ 8 การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการหอคอยกระจายน้ำ ($\bar{X} = 4.48$) ข้อที่ 1 ประชาสัมพันธ์ผ่านหอคอยกระจายน้ำเป็นอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ($\bar{X} = 4.47$) และข้อที่ 7 รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมชุมชน/การกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ในชุมชน ($\bar{X} = 4.42$) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเด็นคำถาม “ด้านหอคอยกระจายน้ำ”

ข้อ	ประเด็นคำถาม จ. ด้านหอคอยกระจายน้ำ	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ประชาสัมพันธ์ผ่านหอคอยกระจายน้ำเป็นอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง	4.47	0.93	มากที่สุด
2	มีการสำรวจผลการรับฟัง/ข้อเสนอแนะจากประชาชนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	4.53	0.93	มากที่สุด
3	มีการตรวจสอบและซ่อมบำรุงอุปกรณ์ขยายเสียงเตือนละ 1 ครั้ง	4.59	0.52	มากที่สุด
4	สนับสนุนให้ผู้ประกาศข่าวได้รับการพัฒนาทักษะความรู้	4.59	0.84	มากที่สุด
5	มีบุคลากรจากส่วนราชการต่างๆ หรือภาคเอกชนมาเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน	4.53	0.91	มากที่สุด

ข้อ	ประเด็นคำถาม จ. ด้านหอกระจายข่าว	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
6	วิเคราะห์ผลการรับฟังหรือข้อเสนอแนะของประชาชนเพื่อแก้ไข/ปรับปรุงการบริหารจัดการหอกระจายข่าวให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน	4.49	0.50	มากที่สุด
7	รศมีการกระจายเสียงครอบคลุมชุมชน/การกระจายเสียงครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชน	4.42	1.00	มากที่สุด
8	สนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการหอกระจายข่าว	4.48	0.92	มากที่สุด
รวม		4.51	0.82	มากที่สุด

2.5 ความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี “ด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต” โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับต้องการมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 2 ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาการใช้งานระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 4.80$) ข้อที่ 3 สัญญาณอินเทอร์เน็ตทั่วถึงในสถานที่ที่ยังไม่สามารถใช้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ($\bar{X} = 4.64$) ข้อที่ 7 ประสิทธิภาพของการให้บริการสูง เช่น เครื่องแม่ข่ายสามารถให้บริการได้ ($\bar{X} = 4.53$) อยู่ในระดับต้องการมาก 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 1 ติดตั้งอินเทอร์เน็ตตามศาลาประชาคมหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.13$) ข้อที่ 6 มีระเบียบในการขอใช้อินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 4.11$) ข้อที่ 5 แจ้งช่วงเวลาในการเปิด-ปิดการให้บริการอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.86$) ข้อที่ 4 ระบบเครือข่ายแบบไร้สายสามารถให้บริการได้ครอบคลุมทั่วถึง ($\bar{X} = 3.49$) และข้อที่ 8 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการใช้อินเทอร์เน็ตที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.43$) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเด็นคำถาม “ด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต”

ข้อ	ประเด็นคำถาม จ. ด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ติดตั้งอินเทอร์เน็ตตามศาลาประชาคมหมู่บ้าน	4.13	0.98	มาก
2	ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาการใช้งานระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	4.80	0.52	มากที่สุด
3	สัญญาณอินเทอร์เน็ตทั่วถึงในสถานที่ที่ยังไม่สามารถใช้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้	4.64	0.63	มากที่สุด
4	ระบบเครือข่ายแบบไร้สายที่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทั่วถึง	3.49	1.04	มาก
5	การแจ้งช่วงเวลาในการเปิด-ปิดการให้บริการอินเทอร์เน็ต	3.86	0.95	มาก
6	มีกฎระเบียบในการขอใช้อินเทอร์เน็ต	4.11	0.93	มาก
7	ประสิทธิภาพของการให้บริการสูง เช่น เครื่องแม่ข่ายสามารถให้บริการได้	4.53	0.68	มากที่สุด
8	มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการใช้อินเทอร์เน็ตที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน	3.43	1.01	มาก
รวม		4.12	0.84	มาก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านไฟฟ้าสาธารณะ และด้านน้ำประปา มีความต้องการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมาคือ ด้านเส้นทางคมนาคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.77$) ด้านหอกระจายข่าว ($\bar{X} = 4.51$) และด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 4.12$) ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเด็นคำถามด้านต่างๆ

ลำดับ	ด้าน	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านเส้นทางคมนาคม	4.77	0.47	มากที่สุด
2	ด้านไฟฟ้าสาธารณะ	4.79	0.48	มากที่สุด
3	ด้านน้ำประปา	4.79	0.53	มากที่สุด
4	ด้านหอกระจายข่าว	4.51	0.82	มากที่สุด
5	ด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต	4.12	0.84	มาก
รวม		4.60	0.63	มากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอแพะญะ จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และหมู่บ้านมีระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบระดับความต้องการตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้าน	เพศ		ช่วงอายุ		ระดับการศึกษา		อาชีพ		รายได้ต่อเดือน		หมู่บ้าน	
	T-test	sig	F-test	sig	F-test	sig	F-test	sig	F-test	sig	F-test	sig
1. ด้านเส้นทางคมนาคม	-2.52	0.84	2.28	0.24	5.34	0.44	2.90	0.83	2.95	0.25	2.31	0.87
2. ด้านไฟฟ้าสาธารณะ	2.15	0.65	1.25	0.08	2.90	0.15	2.30	0.44	2.90	0.15	2.57	0.09
3. ด้านน้ำประปา	-0.18	0.57	1.68	0.20	1.56	0.15	1.01	0.39	1.76	0.17	1.69	0.63
4. ด้านหอกระจายข่าว	-13.51	0.53	2.34	0.66	13.13	0.70	1.47	0.71	5.23	1.16	1.44	0.40
5. ด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต	-0.51	0.84	4.63	0.45	4.95	0.12	1.51	0.68	7.33	0.06	3.78	0.20
รวม	-2.99	0.69	2.44	0.33	5.58	0.31	1.84	0.61	4.03	0.36	2.36	0.44

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอแพะญะ จังหวัดอุดรธานี เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยสามอันดับ ได้แก่ ควรสร้างถนนที่เป็นผิวจราจรแบบลาดยางมะตอยหรือคอนกรีตเสริมเหล็ก ควรเพิ่มจำนวนไฟตามทาง ซอย และพื้นที่สาธารณะ และควรทำให้น้ำประปามีการแจกจ่ายอย่างทั่วถึงและสามารถดื่มได้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอแพะญะ จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

1. ระดับความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอแพะญะ จังหวัดอุดรธานี ในแต่ละด้าน แบ่งออกเป็น

ก. ด้านเส้นทางคมนาคม โดยภาพรวมพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ($\bar{X} = 4.77$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง ต้องการให้แก้ไข/ซ่อมแซมถนนที่ชำรุด

เสียหาย ถนนที่พื้นผิวถนนไม่มีความเรียบ ถนนที่ยังไม่ดำเนินการสร้างให้แล้วเสร็จ เพราะอาจจะทำให้ประชาชนเกิดอันตรายจากการสัญจรไปมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติธัช อัมวัฒนกุล (2553) เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านถนนอยู่ในระดับมาก

ข. ด้านไฟฟ้าสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง ควรมีศูนย์แจ้งเหตุไฟฟ้าแสงสว่างขัดข้อง เพื่อที่เวลาไฟฟ้าดับกะทันหัน ประชาชนจะได้มีการประสานงานไปยังศูนย์แจ้งเหตุไฟฟ้าแสงสว่างขัดข้องให้ดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่ไฟฟ้าจะได้ไม่ขัดข้องเป็นเวลานาน ไฟฟ้าสาธารณะในบางจุดให้ความสว่างที่เหมาะสม มีการเปิดและปิดตรงเวลา เมื่อเกิดความเสียหายได้รับการซ่อมแซมแก้ไขอย่างรวดเร็ว แต่ในบางจุดที่ต้องการแสงสว่างยังขาด การติดตั้ง จึงควรติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะเพิ่มเติมในจุดนั้น ๆ และยังมีบางจุดที่ต้องแก้ไขและเพิ่มแสงสว่างให้มากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศกุน คุรุทนานนท์ (2551) เรื่อง สถานภาพและความคาดหวังในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่าด้านการไฟฟ้า ได้แก่ ความเพียงพอของการมีไฟฟ้าใช้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังให้บริการไม่ดี เจ้าหน้าที่มีการปรับปรุงซ่อมแซมเมื่อเกิดปัญหายังไม่รวดเร็ว ความสะดวกจากการใช้ไฟฟ้าและการดำเนินงานด้านการไฟฟ้าตรงกับความต้องการ

ค. ด้านน้ำประปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวางควรมีการดำเนินการในเรื่องการเพิ่มแรงดันในระบบส่งน้ำให้มีความแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะปัจจุบันความแรงของน้ำมีน้อย ซึ่งไม่ทันต่อความต้องการของประชาชน จึงควรมีการพัฒนากระบวนการของน้ำให้สูงขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ ไชยวงศ์สาย (2551) เรื่อง ความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลเชิงทะเล อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบในแต่ละด้านพบว่า ประชาชนมีความต้องการให้แก้ไขบริการด้านน้ำประปามาก โดยเฉพาะการปรับปรุงสภาพน้ำประปาให้มีคุณภาพมาตรฐาน

ง. ด้านหอกระจายข่าว โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ทั้งนี้การกระจายข่าวต้องเป็นไปอย่างทั่วถึง มีแหล่งกระจายข่าวอย่างเพียงพอ และสาระข่าวสารที่นำเสนอโดยองค์การบริหารส่วนตำบล เชียงหวางควรมีความน่าสนใจ โดยเป็นข่าวสารที่มีความเพียงพอและประชาชนได้รับความรู้และสามารถนำไปใช้ได้ เช่น รายการเกี่ยวกับการทำมาหากิน ข่าวสารด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ เทคโนโลยี การศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการเตือนภัยใกล้ตัว ภัยพิบัติสาธารณะในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาพร ยอดนครจง และ เนตรชนก บัวนาค (2561) เรื่อง ปัญหาและความต้องการการพัฒนาหอกระจายข่าวอัตโนมัติแบบไร้สายให้ตรงต่อความต้องการของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา และเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาหอกระจายข่าวอัตโนมัติแบบไร้สาย ผลการวิจัยพบว่า

ความต้องการการพัฒนาของหอกระจายข่าวอัตโนมัติแบบไร้สาย ประชาชนมีความต้องการการพัฒนาของหอกระจายข่าวอัตโนมัติแบบไร้สาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จ. ด้านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับต้องการมาก ($\bar{X} = 4.12$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง มีความจำเป็นในการให้ลูกหลานเรียนออนไลน์ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (COVID-19) ซึ่งในบางบ้านไม่ได้มีอินเทอร์เน็ตไว้ให้ลูกหลานเรียน จึงมีความต้องการในการใช้อินเทอร์เน็ตฟรีของหมู่บ้านในการเรียนออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัณณ ยูวรักษ์ (2552) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไร้สายวายฟาย (WiFi) กรณีศึกษากลุ่มประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่สยามเซ็นเตอร์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไร้สายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้ต่าง ๆ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านบุคลากร ด้านราคาและด้านการนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการต่อการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี เมื่อจำแนกตามตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และหมู่บ้าน พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานมีลักษณะเป็นสาธารณะสมบัติที่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึงและเท่าเทียม ดังนั้น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริทธิ์ สุขอำไพจิตร (2556) เรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลทับช้าง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่า ตัวแปรส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ไม่มีผลต่อความแตกต่างด้านความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน อีกทั้งความต้องการของประชาชนยังอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยนี้ไปใช้ในเชิงนโยบาย

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวางและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องกำหนดนโยบาย/วางแผนหรือดำเนินการพัฒนาและพิจารณาให้ความสำคัญไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวางได้มากยิ่งขึ้น

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลจากการทำวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาด้าน

โครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการกระจายข่าวสารและโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น ทั้งการทำงาน การเรียน และการติดต่อสื่อสาร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มากขึ้นกว่าเดิมได้

2.2 ควรศึกษาและดำเนินการจัดทำวิจัยทุก ๆ ปีหรือทุก ๆ 3 ปี เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนและพัฒนาการดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- กัษณ ยุวรักษ์. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไร้สายวายฟาย (WiFi) กรณีศึกษา : กลุ่มประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่สยามเซ็นเตอร์ กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สำนักการวิจัยแห่งชาติ (วช.) การปกครอง, กรม กระทรวงมหาดไทย. (2556). *คู่มือการกำกับดูแลการปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น.
- _____. (2562). *จำนวนประชากรแยกอายุ ตำบลเชียงหวาง อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2562*. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/>
- กิตติธัช อิมวัฒนกุล. (2553). *ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา : วิทยานิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2542). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- นรินทร์ สุขอำไพจิตร. (2556). *ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี*. จันทบุรี: ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ยุภาพร ยอดนครจง และ เนตรชนก บัวนาค. (2561). การศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาหอกระจายข่าวอัตโนมัติแบบไร้สายของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองยาง อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา. *ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*. 5(2): 8-15.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศกุน ครุฑตานนท์. (2551). *สถานภาพและความคาดหวังในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. ขอนแก่น: การศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม กระทรวงมหาดไทย. (2560). *การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ส่วนท้องถิ่น.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง.

สุทธิพงษ์ ไชยวงศ์สาย. (2551). *ความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต*. ขอนแก่น: การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

**การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน
ในตำบลดอนชมพู อำเภอนोनสูง จังหวัดนครราชสีมา**
**A STUDY ON PARTICIPATION OF PEOPLE FOR VILLAGE DEVELOPMENT IN
DONCHUMPOO SUB-DISTRICT, NONSUNG DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE**

จุฑารัตน์ จันทรสว่าง¹, ณัฐนิชา ชัยพิพัฒน์², เมษานารัตน์ ขาวพิมาย³,
วัลวิสา รักษา⁴, อารยา ทิศรักษ์⁵, ประวิทย์ สืบทิพย์⁶, อัสณี ปานชาลี⁷,
ศันสนีย์ มณีโชติ⁸, รุจาภา ประวงษ์⁹, ตูลา คมกฤต มโนรัตน์¹⁰

JUTARAT JANSAWANG¹, NATNICHCHA CHAIPHIPHAT², MESATHANARAT KHAOPHIMAI³,
WANWISA RAKSA⁴, ARRAYA THITSARAK⁵, PRAWIT SUEPTHIP⁶, ASSANEE PANCHALEE⁷,
SUNSANEE MANEECHOT⁸, RUJAPHA PRAWONG⁹, TULA KHOMKIT MANORAT¹⁰

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอนोनสูง จังหวัดนครราชสีมา และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอนोनสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 6,286 คน จาก 13 หมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอนोनสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คนดังนี้ บ้านดอนชมพู 33 คน บ้านส้ม 46 คน บ้านมะระ 29 คน บ้านสระพรวน 25 คน บ้านดอนรี 40 คน บ้านเมืองที่ 29 คน บ้านเปลาะปลอ 50 คน บ้านศรีสุข 28 คน บ้านดอนตะแบง 20 คน บ้านดอนชมพูพัฒนา 39 คน บ้านจอก 14 คน บ้านมิตรภาพ 12 คน และบ้านแสนสุข 11 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอนोनสูง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านจากมากไปน้อย สามารถสรุปได้ดังนี้ อันดับที่ 1 ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันดับที่ 2 ด้าน

1-10 สังกัดโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คุณภาพชีวิตและด้านสังคม อันดับที่ 3 ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ อันดับที่ 4 ด้าน การเมือง การบริหาร และการบริการ อันดับที่ 5 ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ประชาชน, การพัฒนา

Abstract

This research was to study the level of participation of the people in villages in Don Chomphu Sub-district, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province, and to compare participation of the people in villages in Don Chomphu Sub-district, Non Sung district, Nakhon Ratchasima Province. The data was classified based on individual requirements which were quantitative research. The research instrument was an interview which was by means of random sampling from 18 observers, the remaining 6,286 people from 13 villages in Don Chomphu Sub-district, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. The samples were 376 people which were as follows: 33 people from Ban Don Chomphu, 46 people from Ban Som, 29 people from Ban Mara, 25 people from Ban Saphuan, 40 people from Ban Donree, 29 people from Ban Muang Tee, 50 people from Ban Plo Por Lor, 28 people from Ban Srisuk, 20 people Ban Don Tabang, 39 people from Ban Don Chompoo Pattana, 14 people from Ban Chok, 12 people from Ban Mitrapap, and 11 people Ban San Suk. The data was analyzed as the overall descriptive statistics by means of percentage, mean, and standard deviation. The statistics used in the hypothesis was t-test and F-test, one-way ANOVA.

The results revealed the participation of the people in village development in Don Chomphu Subdistrict, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province was at a high level. When considering the aspects of the participation in village development, it can be summarized from the most to the least of participation as follows: 1) natural resources and environment, 2) quality of life and society, 3) infrastructure utilities and public utilities, 4) politics, administration and services, 5) economics and agriculture. The comparative results of the participation of people in village development in Don Chomphu Subdistrict, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province classified by personal factors were found that sex, age, occupation and length of time living in the village were statistically significant differences in participation in the development of different villages.

Keywords: participation, people, development

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีนโยบายกระจายอำนาจเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญในการเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเอง และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำ สิ่งอำนวยความสะดวกของส่วนรวม รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตัวอย่าง เช่น มาตรา 287 ของรัฐธรรมนูญระบุว่าประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการบริหาร (ประเดิม แพทย์รังสี, 2556)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญโดยเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และตอบสนองต่อความต้องการของ ประชาชน ซึ่งการที่ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารขององค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นนั้น ก่อให้เกิดความผูกพัน อีกทั้งยังเห็นความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อระบอบ ประชาธิปไตยและมีการตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ (วรานนท์ เกื่อนสิน, 2563)

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนชมพู อำเภอนาสาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก ประกอบด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน 13 หมู่บ้าน มีสภาพแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสทุนนิยม และให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตในครอบครัว ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ซึ่งการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลดอนชมพู อำเภอนาสาย จังหวัดนครราชสีมาต่างก็มีผลต่อการเข้าร่วมพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลดอนชมพู มีการพัฒนาบริหารจัดการที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนจึงทำให้บทบาทของผู้นำชุมชน ไม่สามารถนำพาชาวบ้านทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนา ชาวบ้านต่างขาดความเชื่อมั่นในการร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม แม้การมีส่วนร่วมของประชาชนนี้จะเป็นส่วนเล็กน้อยในองค์ประกอบของการพัฒนาให้สัมฤทธิ์ผลในหมู่บ้านและตำบล แต่หากได้รับความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจจากประชาชนและผู้นำ จะเกิดผลประโยชน์ที่จะช่วยขับเคลื่อนหมู่บ้านให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้้องการบริหารส่วนตำบลดอนชมพูได้สร้างการพัฒนาจากฐานราก ตั้งแต่การมีส่วนร่วมให้ชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการวางแผนและพัฒนา เพื่อให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและครอบคลุมตรง กับความต้องการทุก ๆ ด้าน ขณะเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลดอนชมพูมีแผนพัฒนาและได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาในหลายด้าน เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ การพัฒนาต่าง ๆ ยังเป็นเครื่องมือในการบริหาร จัดการอย่างมีส่วนร่วม แต่จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการดำเนินงานในแผนงานต่าง ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จมากเท่าที่ควร โดยเฉพาะในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ใน

ระดับที่ไม่มาก สังเกตได้จากการขอความร่วมมือให้คนในชุมชนช่วยกันในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน แต่ก็มีส่วนน้อยที่ให้ความร่วมมือ เพราะมองว่าเสียเวลาในการทำงาน และไม่ใช่ว่าเรื่องของตนเอง คิดว่าเป็นเรื่องของผู้นำชุมชน นอกจากนี้ยังสังเกตได้จากการจัดประชุมประจำเดือนในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านได้นำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางในการแก้ปัญหา ในทุก ๆ ด้านของหมู่บ้านโดยพบว่าการเข้าร่วมประชุมของประชากรในหมู่บ้านมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน ปัญหาส่วนใหญ่ที่ทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเพราะประชาชนต้องออกไปทำงานและใช้เวลาทุ่มเทไปกับงานของตน จนไม่ได้สนใจในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่น และอาจมีสาเหตุมาจากการดำเนินการของภาครัฐที่ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการตามแผนพัฒนา ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน ไม่ตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และสิ่งสำคัญคือผู้นำหมู่บ้านอาจจะไม่ให้ความสำคัญมากเท่าที่ควร

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัย เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้เพื่อจะได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม ด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จากทั้งสิ้น 13 หมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 6,286 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 13 หมู่บ้าน จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างกำหนดเป็น 0.05

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างแล้ว แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามหมู่บ้าน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามแต่ละหมู่บ้านได้จำนวนดังนี้ บ้านดอนชมพู 33 คน บ้านส้ม 46 คน บ้านมะระ 29 คน บ้านสระพรวน 25 คน บ้านดอนรี 40 คน บ้านเมืองที 29 คน บ้านเปลาะปลอ 50 คน บ้านศรีสุข 28 คน บ้านดอนตะแบง 20 คน บ้านดอนชมพูพัฒนา 39 คน บ้านจอก 14 คน บ้านมิตรภาพ 12 คน บ้านแสนสุข 11 คน

การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) สุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 13 หมู่บ้าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพร้อมให้ความร่วมมือ ด้วยความสมัครใจในการตอบแบบสอบถามเท่านั้น

ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา

ตำบลดอนชมพู อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนชมพู บ้านส้ม บ้านมะระ บ้านสระพรวน บ้านดอนรี บ้านเมืองที บ้านเปลาะปลอ บ้านศรีสุข บ้านดอนตะแบง บ้านดอนชมพูพัฒนา บ้านจอก บ้านมิตรภาพ บ้านแสนสุข

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พัฒนามาจากวิจัยของประเดิม แพทย์รังสี (2556) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีแนวคิดในการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม ด้านคุณภาพชีวิตและสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำ ด้านการเมือง การบริหารและการบริการ คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการศึกษา ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน มาใช้ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศ
2. อายุ
3. ระยะเวลาในการอยู่อาศัย
4. อาชีพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน
ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
2. ด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ
5. ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิจัย

วิจัยนี้เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดวิธีการวิจัยดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ศึกษาค้นคว้า
- 1.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร โดยประชากรที่วิจัย คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
- 1.3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย ใช้หลักการสร้างจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด เพื่อกำหนดแบบเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
- 1.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการทดสอบความเที่ยงตรงหรือความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC : Index of item objective congruence)
- 1.5 ใช้แบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์กับกลุ่มตัวอย่าง และรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนทันที
- 1.6 บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้ผลทางสถิติในการวิเคราะห์ แปลผลการวิเคราะห์ สรุปการวิเคราะห์ และจัดทำสรุปเล่มนำเสนอผลงานวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังแสดงรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ประชากรอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 6,286 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 13 หมู่บ้าน จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างกำหนดเป็น 0.05

2.3 การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) สุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 13 หมู่บ้าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพร้อมให้ความร่วมมือ ด้วยความสมัครใจในการตอบแบบสอบถามเท่านั้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า

ตอนที่ 3 ประเด็นเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บแบบบังเอิญ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

4.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย ใช้การแจกแจงความถี่ และ การหาค่าร้อยละ

4.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.3 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) หรือ (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.6 โดยมีอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.7 ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 47.6 และมีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลามากกว่า 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.6

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพชีวิตและด้าน

สังคม ($\bar{X} = 3.87$) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ($\bar{X} = 3.77$) ด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ ($\bar{X} = 3.70$) ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านเป็นรายชื่อในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อได้พิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมประเมินผลในการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ในด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อได้พิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม และการมีส่วนร่วมประเมินผลในการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อได้พิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รองลงมา คือ ได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และการมีส่วนร่วมประเมินผลในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านด้านการเมือง การบริหาร และการบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อได้พิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาด้านการเมือง การบริหารและการบริการ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการพัฒนาด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ และการมีส่วนร่วมประเมินผลในการพัฒนาด้านการเมือง การบริหารและการบริการ

ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อได้พิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ และด้านเกษตรกรรม รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม การมีส่วนร่วมตัดสินใจการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ และด้านเกษตรกรรม และการมีส่วนร่วมประเมินผลในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลคอนขมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศ อายุ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และอาชีพ ที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลคอนขมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน โดยสามารถสรุปการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลคอนขมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดังนี้

โดยภาพรวม พบว่า เพศมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อได้พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม ด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อได้พิจารณาออกเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โดยภาพรวม พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อได้พิจารณาออกเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ โดยภาพรวม พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อได้พิจารณาออกเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลคอนขมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับศรีนวล แดงภู ชาญฤทธิ์ โสภักดี และขวัญภา วงศ์ไพศาลสิริกุล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบชุมชนบ้านร่องหมาก-น้อย ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบชุมชน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเลศชาย หอมหวาน และพิชัยรัฐ หมื่นด้วง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา วรานนท์วนิช (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า การที่ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากการมีส่วนร่วมนี้ส่งผลให้หมู่บ้านพัฒนาขึ้นและเป็นผลที่ดีต่อชีวิตของคนในชุมชน และประชาชนยังได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม เช่น ได้รับผลประโยชน์จากการปรับปรุงภูมิทัศน์ในหมู่บ้านร่วมกันในวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้หมู่บ้านสะอาดและไม่มีมลพิษ จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน มีผลสรุปในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเข้าร่วมประชาคม แสดงความคิดเห็นในการก่อสร้างถนน ระบบประปา ระบบไฟฟ้าในชุมชน รวมไปถึงการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เช่น การร่วมปรับปรุงซ่อมแซมถนน ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาเอนกประสงค์นั้นส่งผลให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนได้รับผลประโยชน์จากเศรษฐกิจและเกษตรกรรม เช่น มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การพัฒนาอาชีพในด้านต่าง ๆ เช่น การทำตู้เสื้อผ้า การทำส้มไก่ เป็นต้น ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็ประกอบอาชีพเกษตรกร มีการนำวิทยากรมาให้ความรู้แก่คนในหมู่บ้าน

ด้านคุณภาพชีวิตและด้านสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมประชาคม แสดงความคิดเห็นในการก่อสร้างสนามกีฬา ศาลาเอนกประสงค์ ปรับปรุงภูมิทัศน์ สวนสาธารณะ และได้รับผลประโยชน์ เช่น รับการฉีดวัคซีนสุนัขหรือแมวป้องกันพิษสุนัขบ้า ได้รับการดูแลป้องกันไข้เลือดออก ใช้ลานกีฬาเอนกประสงค์ ฯลฯ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนมีชีวิตที่ดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สามารถดำรงชีพให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและปรับตัวเข้ากับสังคม ได้เป็นอย่างดี

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ประชาชนส่วนมากจึงมีบทบาทในการช่วยกันพัฒนาชุมชน เช่น โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ไปจนถึงช่วยกันพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ ส่งผลให้ทุกคนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนได้รับผลประโยชน์ที่มาก เช่น ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมลงประชามติ แสดงความคิดเห็นในการติดตั้งระบบเสียงตามสายให้ทั่วถึงทุกครัวเรือน และช่วยกันสอดส่องดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ก็ทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากส่วนนี้ตามไปด้วย

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการที่ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านและเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น มีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านเนื่องจากการมีส่วนร่วมนี้ส่งผลให้หมู่บ้านพัฒนาขึ้นและเป็นผลที่ดีต่อชีวิตของคนในชุมชน และประชาชนยังได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ได้รับการช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้นำในชุมชน สนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานต่างๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ช่วยเหลือประสานงานความเดือดร้อน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ถนนพัง ด้านคุณภาพชีวิต ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเกษตรกรรม รวมถึงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีส่วนช่วยผลักดันให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนด้านการเมือง การบริหาร และการบริการ อยู่ในระดับมาก เพราะในทุก ๆ ด้าน ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

เมื่อทดสอบเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านที่แตกต่างกัน ด้านเพศ พบว่าแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของวิชญ์ หยกจินดา (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน เนื่องจากในปัจจุบันเพศหญิงมีบทบาทในสังคม เพราะเพศชาย โดยส่วนใหญ่ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องออกไปทำงานต่างพื้นที่ ส่งผลให้เพศหญิงมีส่วนร่วมมากกว่า เป็นผลมาจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชายและหญิงมีความเท่าเทียมกันมากขึ้นต่างจากในอดีตที่ผ่านมา ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านด้านอายุ พบว่าแตกต่างกันสอดคล้องกับการศึกษาของวิชญ์ ทองบพิตร (2560) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน ส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกัน เพราะว่าผู้คนในชุมชนยังมีอายุไม่มากนัก ยังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน ความต่างของช่วงอายุของประชาชนนั้น เช่น ในประชาชนที่มีอายุมากกว่าก็จะมีประสบการณ์หลายอย่าง จะทำอะไรและคิดอะไรได้ดีกว่า เห็นถึงความสำคัญ ความจำเป็น รวมถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของประเดิม แพทย์รังสี (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านระยะเวลาต่างกัน มีแตกต่างกัน เนื่องจากการที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลานานกว่า จะเกิดความผูกพันในท้องถิ่น จึงคิดว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาชุมชนบ้านเกิด แตกต่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านในระยะเวลาไม่นานจึงมีความผูกพันในท้องถิ่นน้อย และปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านอาชีพแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของปณัตต์ บนขุนทด (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมโดยภาพรวมในทุกด้านแตกต่างกัน เนื่องจากอาชีพที่แตกต่างกันย่อมส่งผลทำให้ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านไม่ตรงกัน รวมไปถึงด้านการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ไม่ตรงกับอาชีพของตน เช่น ทำนาตรงกับอาชีพเกษตรกร ทำให้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านในตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้

1. ควรมีการกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านอย่างสม่ำเสมอ ในการพัฒนาหมู่บ้าน และกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้นำในชุมชน และประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบ เข้าถึงบทบาทหน้าที่ ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านของตน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
2. ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนมาสรุปในภาพรวม เพื่อจัดทำมาตรฐานในการพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นการพัฒนาหมู่บ้านอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้านของประชาชน
2. ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ทำให้การพัฒนาหมู่บ้านของประชาชนไม่ประสบผลสำเร็จ
3. ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากยิ่งขึ้นกว่าการศึกษาเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- ปณัตต์ บนขุนทดและคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6(1), น. 209-222.
- ประเดิม แพทย์รังสี. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).

เลิศชาย หอมหวน, พิชัยรัฐ หมื่นด้วง (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), น. 210-222.

วรานนท์ เกื้ออนสิน. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง.

ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11. น. 902-913.

วิยะดา วรานนท์วนิช. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*, 3(2), น. 53-66.

วิชญ์ ทองบพิตร. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม. *วารสารรัชตภาคย์*, 14(34), น. 69-85.

วิชญ์ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้างตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา).

ศรีนวล แต่งภู, เขาวฤทธิ์ ไส้กักดี และขวัญภา วงศ์ไพศาลศิริกุล. (2561) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบชุมชนบ้านร่องหมากน้อยตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 16(1), น. 255-266.

**แนวทางการอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ
: กรณีศึกษาวงดนตรีหมอลำ ชุมชนหมอลำข้างวัดมัชฌิมาวาส
ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี**

**GUIDELINES FOR CONSERVATION OF FOLK MUSICAL INSTRUMENTS IN
THE MOR LAM BAND : A CASE STUDY OF
THE MOR LAM BAND, MOR LAM COMMUNITY, NEXT TO
WAT MATCHIMAWAT, MAK KHAENG SUB-DISTRICT,
MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE**

สมบุญ ชำนาญ¹, ศุภวัฒน์ ทองนำ²
SOMBOON CHAMNAN¹, SUPHAWAT THONGNAM²

บทคัดย่อ

งานวิจัย แนวทางการอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ : กรณีศึกษาวงดนตรีหมอลำ ชุมชนหมอลำ ข้างวัดมัชฌิมาวาส ตำบล หมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ และ นำเสนอแนวทางการอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ วิจัย คือ ชุมชนหมอลำข้างวัดมัชฌิมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กลุ่มประชากร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ด้วยการเลือกแบบเจาะจง สัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า เครื่องดนตรี พื้นบ้านอีสานที่พบในวงดนตรีหมอลำมี 3 ชนิดได้แก่ พิณ แคน ซอ และมีแนวโน้มที่จะไม่ นิยมใช้เครื่องดนตรี จากปัจจัยทางด้านกายภาพของเครื่อง ด้วยรูปทรงที่ไม่ทันสมัย ระบบ การตั้งเสียงที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และขาดโอกาสในการนำเสนอ จึงมีแนวทางในการอนุรักษ์ ได้แก่ ปรับปรุงรูปทรงเครื่องดนตรี เลือกใช้เทคโนโลยีในการสร้างระบบเสียงและการตั้งเสียง ให้เป็นมาตรฐาน จัดให้กิจกรรมในการนำเสนอการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อสร้างกระแสทุนนิยมทางวัฒนธรรม นำไปสู่ความนิยมในเครื่องดนตรีพื้นบ้าน อีสานสืบไป

คำสำคัญ: แนวทางการอนุรักษ์, หมอลำ, เครื่องดนตรีพื้นบ้าน

1 สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

2 สาขาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Abstract

Research, Guidelines for Conservation of Folk Musical Instruments in Mor Lam Band: A Case Study of Mor Lam Band, Mor Lam Community, Next to Wat Matchimawat, Mak Khaeng Sub-district, Mueang District, Udon Thani Province have a purpose To study the use of folk instruments in Mor Lam bands and to present guidelines for preserving the use of folk instruments. It was a qualitative research. The research area was Mor Lam Community next to Wat Matchimawat, Muang District, Udon Thani Province. The population was divided into three groups by purposive selection. in-depth interview The results showed that There are 3 types of Isan folk instruments found in Mor Lam bands, namely, phin, kansaw, and tend not to be used as musical instruments. from the physical factors of the machine with an unconventional shape sound setting system that is not standardized and lack of opportunity to present Therefore, there are guidelines for conservation, such as improving the shape of the musical instrument. Choose to use technology to create a sound system and set the sound to the standard. Organize activities to continuously present Isaan folk musical instruments. to create a trend of cultural capitalism leading to the popularity of Isan folk instruments

Keywords: A Guidelines Conservation, Mo Lam, Folk instruments

บทนำ

หมอลำ คือ ผู้ชำนาญการขับ (ร้อง) ตามบทรชนกรรม (ลำ) หมายถึง ผู้ชำนาญการขับร้องเพลงพื้นบ้านภาคอีสาน เป็นคำที่บ่งบอกถึงความชำนาญในด้านนั้น ๆ เช่น หมอสูตร ผู้ชำนาญในการทำพิธีสูตรขวัญ หรือสูตรขวัญ หมอเป่า ผู้ชำนาญการในการเป่าปี่ และหมอแคน ผู้ชำนาญการในการเป่าแคน เป็นต้น ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อสังคมอีสาน ในด้านการนำเสนอ บทรชนกรรมประเภทต่าง ๆ ที่มีพัฒนาการความเป็นมาจาก 3 ปัจจัย ได้แก่ การบูชาแถนผีฟ้า ประเพณีความเชื่อในพุทธศาสนา และประเพณีการเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว (สนอง คลังพระศรี. 2541 : 25 – 30) วิธีการนำเสนอการลำมีความเชื่อมโยงกับการบรรเลงเครื่องดนตรี ในอดีตมีความสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีแคน ต่อมาเมื่อมีการเชื่อมโยงกับวงดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ ตามยุคสมัย

วงดนตรี เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการร้องของหมอลำให้มีความน่าสนใจ มีลีลาที่เชื่อมโยงกับอารมณ์ต่าง ๆ ได้มากกว่าการร้องที่ปราศจากเสียงเครื่องดนตรี เช่น การสร้างอารมณ์ลีลาที่สนุกสนาน มักจะพบการใช้แคนและพิณในการบรรเลงประกอบการลำ การสร้างลีลาที่เศร้าโศกมักจะพบการใช้ซอด้วงในการสร้างทำนองคลอไปกับการร้อง นอกจากเครื่องดนตรีพื้นบ้านเหล่านี้แล้ว ยังพบการบรรเลงจากเครื่องดนตรีสากลที่มีบทบาทสำคัญที่สนับสนุนการสร้างจังหวะหลัก หรือทำนองสอดประสาน บรรเลงประกอบการลำได้เป็นอย่างดี เครื่องดนตรีต่างวัฒนธรรมทั้งสองนี้สามารถทำหน้าที่การบรรเลงประกอบการลำจากหมอลำสร้างปรากฏการณ์ที่สำคัญต่อสังคม ส่งผลให้มีการดำรงอยู่ของศิลปหมอลำมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องมายาวนาน

ดนตรีพื้นบ้าน เป็นดนตรีที่เกิดจากเสียงร้อง หรือเกิดจากการบรรเลงโดยเครื่องดนตรีในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเสียงที่เกิดจากปากมนุษย์ที่ทำเป็นทำนองเพลงก็ถือว่าเป็นดนตรีด้วย (สุกิจ พลประดม. 2538 : บทนำ) เครื่องดนตรีประกอบการแสดงหมอลำหมู่ ที่สำคัญในการขับลำ คือ แคน พิณ หรือซุง ซอ โทน ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น ต่อมาได้มีพัฒนาการตามยุคตามสมัย พบการนำเครื่องดนตรีสากลเข้าไปผสมวงอีก เช่น กลองชุด ออร์แกน กีตาร์ เบส แซกโซโฟน ฯลฯ ด้วยการบรรเลงทำนองดั้งเดิม ต่อมาจึงเริ่มการแสดงหมอลำตามท้องเรื่อง แสดงให้เห็นว่าดนตรีหมอลำกับเพลงลูกทุ่งมีความกลมกลืนกันเป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป (มนูญศักดิ์ เรืองเดช. 2552 : 58) การบรรเลงดนตรีส่วนหนึ่งสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ หรือตำราต่าง ๆ เรียกว่าเป็นแบบฉบับ และอีกส่วนหนึ่งผู้บรรเลงหรือนักดนตรีต้องค้นหาทางของตัวเอง เพื่อที่จะสร้างจุดเด่น โดยมีรูปแบบการบรรเลง 3 แบบ คือ การบรรเลงเดี่ยว การบรรเลงประกอบการขับร้อง และการบรรเลงประกอบการฟ้อนรำ โดยลำดับที่ 3 นี้เป็นการเข้าสู่ทางการพัฒนาของดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งจะได้รับความนิยมหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับเทคนิคในการบรรเลงแต่ละบุคคล ด้วยข้อจำกัดในการสร้างสีสันทางดนตรีในวงหมอลำ

สำหรับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานถูกแทนที่ด้วยเครื่องดนตรีสากล ที่มีศักยภาพในการบรรเลง และสร้างเสียงและสีสันได้หลากหลายและมีประสิทธิภาพในด้านการปรับเสียง (Tune) ความดังกังวานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการมีเสถียรภาพของความมั่นคงด้านเสียง เสียงที่ตั้งแล้วไม่เพี้ยนง่ายไม่เพี้ยนบ่อยสามารถปรับเสียงได้อย่างรวดเร็วทันใจ เป็นสาเหตุสำคัญ ส่งผลให้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานถูกลดบทบาทในการนำมาใช้บรรเลงร่วมกับการลำ จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ : กรณีศึกษาวงดนตรีหมอลำ ชุมชนหมอลำ ช้างวัดมิ่งขวัญมอสา ตำบล หมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาและอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ
2. สร้างแนวทางในการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำ

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความนิยมการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน หากมีแนวทางในการเลือกใช้เครื่องดนตรีเหล่านี้อย่างเหมาะสมด้วยการสร้างแนวทางอนุรักษ์เครื่องดนตรีสืบสานศิลปวัฒนธรรมอีสาน จะสามารถสร้างความนิยมใช้เครื่องดนตรีเหล่านี้ได้

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

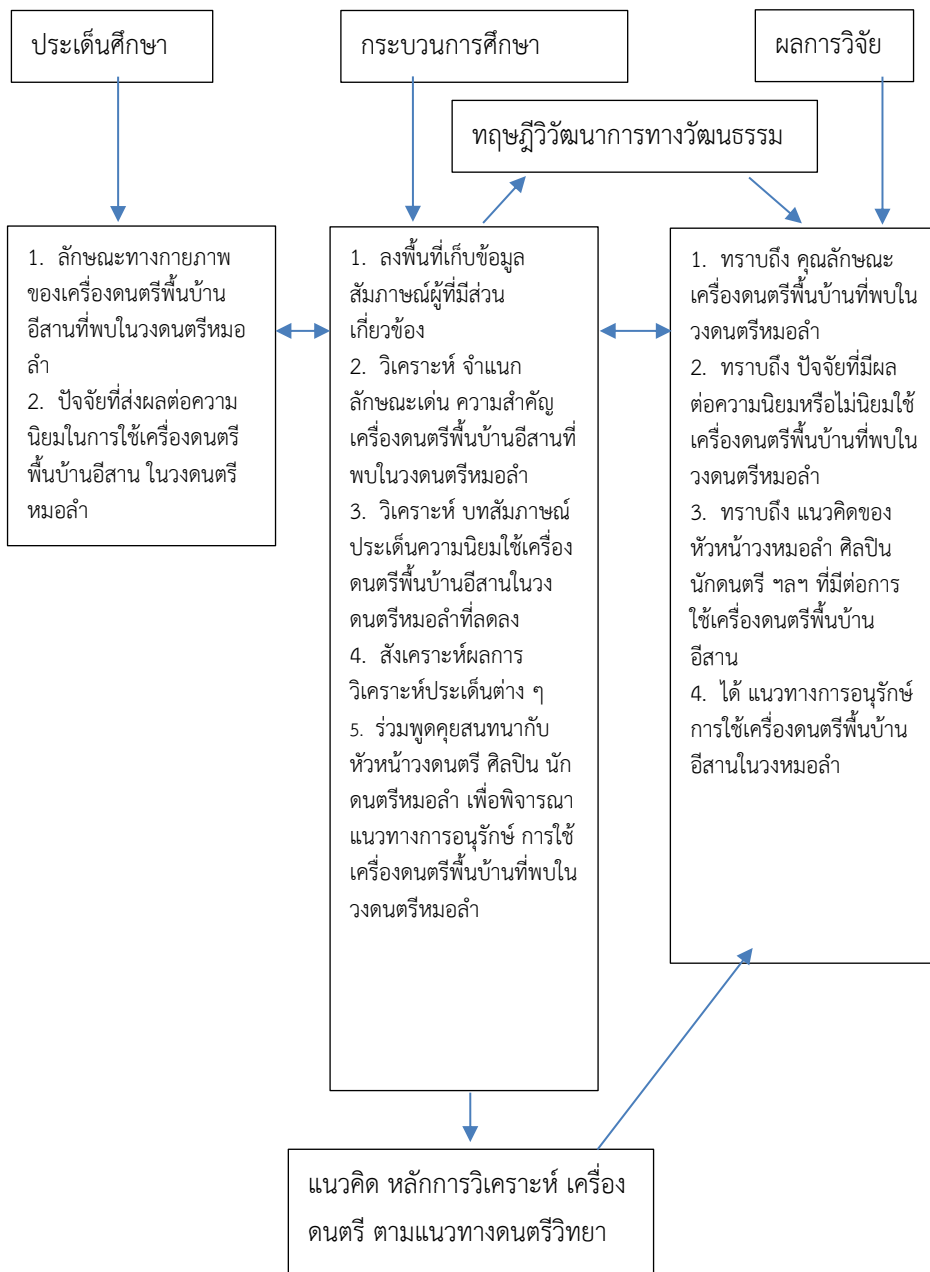
แนวทางการอนุรักษ์ หมายถึง การรักษามรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์ เช่น เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับภาษา ศิลปะ และด้านอื่น ๆ ได้ช่วยกันส่งเสริมภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทะนุบำรุงรักษาไว้ให้ดำรงอยู่สืบไป

ดนตรีพื้นบ้าน หมายถึง ดนตรีที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของชาวบ้าน ที่นำเอาวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรี ตามภูมิปัญญาของตน เพื่อความบันเทิงและสนองต่อความเชื่อของตน

หมอลำ หมายถึง ผู้มีความรู้ ความชำนาญในการขับร้องหรือลำด้วยบทหรือเป็นภาษาอีสานที่เรียกว่า กลอนลำ และมีดนตรีประกอบการขับร้องคือ แคน ชาวอีสานโดยทั่วไปมักจะใช้คำว่า หมอลำ กับคำว่า ลำ ในความหมายเดียวกัน การละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งเรียกว่า หมอลำ

เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน หมายถึง เครื่องดนตรีที่ผลิตและใช้ในการบรรเลงเพลงพื้นบ้านอีสาน ในที่นี้เป็นพื้นที่แถบอีสานตอนเหนือ เป็นเครื่องดนตรีที่ผลิตจากกรรมวิธีแบบอย่างวิถีชาวบ้าน ด้วยวัสดุที่พบในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ชี้อู๊ด ไม้เนื้ออ่อน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สามารถพบได้ในผืนป่าในท้องถิ่น ในด้านการนำเสนอทำนอง เป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงบทเพลงที่ออกแบบมาสำหรับเครื่องดนตรีชิ้นนั้น ๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละเครื่องดนตรีให้มีความสมบูรณ์ในด้านเสียง เช่น แคน โหวด พิณ ซอ เหล่านี้เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ด้านพื้นที่

คือ ชุมชนหมอลำข้าววัดมัชฌิมาวาส ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวนวงหมอลำ 3 วง และ โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล จำนวนวงดนตรี 1 วง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร จำนวน 20 คน ประกอบด้วย กลุ่มศิลปิน หัวหน้าวง และนักดนตรีในท้องถิ่น ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 8 คน จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้าน

2.1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ พลประถม ข้าราชการบำนาญ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

2.1.2 นายอภิชาติ โยธพล อาจารย์ดนตรีพื้นบ้าน โรงเรียนอุดรพิทยา นุกูล

2.2 ศิลปินพื้นบ้าน

2.2.1 นางเทวี บุญตัว ประธานสมาคมศิลปินหมอลำ จังหวัดอุดรธานี

2.2.2 นางพัชรี แก้วเสด็จ ศิลปินหมอลำ วงดนตรีพัชรี

2.2.3 นางสาวงาม จันทบุปผา ศิลปินหมอลำ ประจำวงดนตรีมิตรอุดร

2.2.4 นายจำลอง มุกตาม่วง หัวหน้าวงดนตรีมิตรอุดร

2.2.5 นายถาวร เนืองมัจฉา หมอแคน นักดนตรีอิสระ

2.2.6 นายยุทธการ รอดขันเมือง อาจารย์ผู้ควบคุมวงดนตรีพื้นบ้าน โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และ แบบสัมภาษณ์ประเภทไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) มีเป้าหมายเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพความคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของวงดนตรี ศิลปินหมอลำและการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน รวมถึงบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูล 3 ครั้ง ในครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2563 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2563 และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2563

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีแนวทางการปฏิบัติ 3 ขั้นตอน คือ

5.1 จัดเรียงข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลดิบจัดการให้อยู่ในรูปแบบไฟล์

5.2 จำแนกจัดหมวดหมู่ พิจารณาความสัมพันธ์ของเนื้อหาต่าง ๆ จัดให้อยู่ในหมวดเดียวกัน เพื่อการเชื่อมโยงการตีความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 วิเคราะห์ข้อมูล ตามหลักฐานที่พบ ตีความตามหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ โดยมีแนวทางในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อมูลดิบ : ประเด็น ปัจจัยหรือปรากฏการณ์ที่มีผลต่อความนิยมในการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

5.3.2 จำแนกจัดหมวดหมู่

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับ เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมในการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงดนตรีหมอลำ
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับ ศิลปิน หมอลำ และนักดนตรี

5.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็น ตามหลักฐานที่พบ ตีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม และ หลักการและแนวคิดในการวิเคราะห์เครื่องดนตรีตามแนวทางดนตรีวิทยา

- 1) ผลการศึกษา : ทราบถึงปัจจัยความนิยมในการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน
- 2) ผลการศึกษา : ทราบถึงลักษณะทางกายภาพคุณลักษณะของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

5.3.4 ประโยชน์ที่ได้รับ ทราบถึงสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงดนตรีหมอลำ และทราบถึง ลักษณะทางกายภาพคุณลักษณะของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

1.1 ศึกษาลักษณะทางกายภาพเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เนื่องจากแนวทางในการรับงานดนตรีในยุคปัจจุบัน พบว่า ศิลปิน จะรับงานที่ไม่ได้มีวงดนตรีอยู่ในสำนักงาน โดยมีการว่าจ้างจัดหานักดนตรีที่เป็นนักดนตรีอิสระไปร่วมในงานแต่ละครั้ง ทั้งนี้พบการใช้วงดนตรีที่มีที่ตั้งที่แตกต่างกันไป โดยพบวงดนตรี 4 วง ได้แก่ วงดนตรีมิตรอุดร วงดนตรีพัชร วงดนตรีเทวี และวงดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนอุดรพิทยานุกูล ด้วยการเก็บข้อมูลการนำเสนอเครื่องดนตรีจากนักดนตรี และ ครูดนตรีพื้นบ้านอีสาน ซึ่งพบเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำ ส่วนใหญ่นิยมใช้ 3 เครื่อง ได้แก่ แคน พิณ และซอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 แคน เครื่องดนตรีที่มีลักษณะการบรรเลงด้วยการเป่าลมผ่านตัวแคน และสร้างเสียงทำนองในสำเนียงต่าง ๆ ผลิตจากไม้เอี้ยหรือไม้กู่แคน การกำเนิดเสียงกำเนิดจากการเป่าลมผ่านรูแพนาลมไปยังลิ้นที่ทำจากแผ่นทองแดงขนาดเล็ก ด้วยการสั่นสะเทือน จึงเกิดเสียง โดยมีระดับเสียงดังนี้

ตารางที่ 3 ระดับเสียงแคนเก้า

คู่ที่	ลูกที่	ชื่อเรียก
1	1 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	โป้ซ้าย
	1 ด้านมือขวาเรียกว่า	โป้ขวา
2	1 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	แม่เวียง
	2 ด้านมือขวาเรียกว่า	แม่เซ
3	1 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	แม่แก่
	3 ด้านมือขวาเรียกว่า	สะแนน
4	4 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	แม่ก้อยขวา
	4 ด้านมือขวาเรียกว่า	ฮับทุ่ง
5	5 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	แม่ก้อยซ้าย
	5 ด้านมือขวาเรียกว่า	ลูกเวียง
6	6 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	สะแนน
	1 ด้านมือขวาเรียกว่า	แก่น้อย
7	7 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	ก้อยซ้าย
	7 ด้านมือขวาเรียกว่า	ก้อยขวา
8	8 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	เสฟซ้าย
	8 ด้านมือขวาเรียกว่า	เสฟขวา
9	9 ด้านมือซ้ายเรียกว่า	เสฟขวา
	9 ด้านมือขวาเรียกว่า	เสฟซ้าย

จากตาราง พบว่าระดับเสียงเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีแคนเก้า ซึ่งในการปฏิบัติสำหรับแคนประเภทอื่น สามารถวิเคราะห์ได้จากการลดจำนวนคู่ลง เช่น แคนแปด พิจารณาระดับเสียงได้ถึงคู่ที่แปดและแคนอื่น ๆ ก็พิจารณาเช่นเดียวกันสำหรับลักษณะทางกายภาพของแคนมีลักษณะดังภาพ

ภาพที่ 1 แคนแปด

ที่มา (สมบูรณ์ ชำนาญ, ภาพถ่าย. 2563, สิงหาคม 4)

การใช้ในวงดนตรีหมอลำ เนื่องจากแคนเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงทำนองหลัก และดนตรีประกอบได้ด้วยเครื่องเดียว จึงมักจะพบการบรรเลงเพียงชิ้นเดียว บรรเลงประกอบการร้อง (ลำ) จากศิลปินเสมอ เพื่อช่วยในการได้ยินเสียงหลักและเสียงประสาน ดังนั้นหมอแคนจะมีการสร้างจังหวะด้วยตนเอง โดยมักจะพบการกระชับเท้าร่างกายทุกส่วนขยับให้สอดคล้องกับจังหวะอย่างต่อเนื่อง แนวทางนี้เป็นการสร้างจังหวะให้กับหมอลำและหมอแคนสร้างสีสันทางการบรรเลงได้อย่างสมบูรณ์แบบ อย่างไรก็ตาม การสร้างจังหวะจากหมอแคนยังสามารถทำได้จากท่าทางการบรรเลงโดยไม่ต้องยืนบรรเลงเสมอไปดังภาพ (ถาวร เนื่องมัจฉา. 4 สิงหาคม 2563)

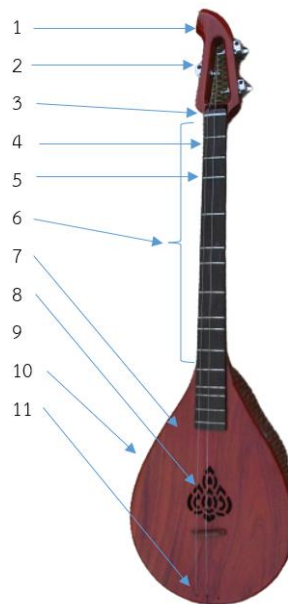

ภาพที่ 2 การบรรเลงแคนแปด

ทีมา (สมบูรณ์ ชำนาญ, ภาพถ่าย. 2563, สิงหาคม 4)

1.1.2 พิณ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่ปฏิบัติโดยการดีดสายมือขวา สำหรับมือซ้ายเป็นการกดตำแหน่งต่าง ๆ ไปยังช่องที่คล้ายกับเฟรทของกีตาร์ เครื่องดนตรี พิณนิยมเล่นกับหมอลำเพลิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) พิณโปร่ง เป็นเครื่องดนตรีเครื่องสายปฏิบัติ โดยการสร้างเสียงจากการสั่นสะเทือนของเส้นลวด ทำการขยายเสียงด้วยตัวพิณ (Sound Body) ซึ่งเป็นส่วนที่ขยายคลื่นที่สั่นสะเทือน (Translator) แปลงสัญญาณคลื่นให้มีความกังวานขึ้น ในด้านการใช้บรรเลงประสมวงนั้น พิณ จะสร้างทำนองหลักที่มีเสียงคลอ (Dron) ไปพร้อมในบางจุด ด้วยคุณลักษณะเสียงแบบเสียงของเครื่องสาย ที่สามารถสร้างลีลาสนุกสนาน เร้าใจ และเศร้าโศก เป็นเครื่องดนตรีที่สร้างสีสันได้หลากหลาย ในวงดนตรีหมอลำมักจะบรรเลงในช่วงลำเพลินในลีลาเร็ว และลำเรื่องในลีลาช้า ด้วยสำเนียงเครื่องดนตรีจะสามารถนำเสนอถึงการเล่าเรื่องราววิถีชีวิตคนอีสานได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีลักษณะทางกายภาพดังภาพ

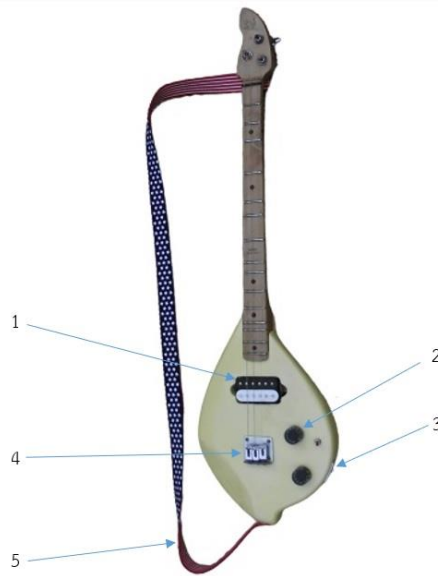

ภาพที่ 3 ลักษณะทางกายภาพ พิณโปร่ง

ที่มา (สมบูรณ์ ชำนาญ, ภาพถ่าย. 2563, สิงหาคม 4)

จากตัวอย่าง พบ 1) หัวพิณ 2) ลูกบิด 3) หย่องรองสาย 4) สายพิณ 5) ชั้นเสียง 6) คอพิณ 7) ฝาปิดกล่องหน้า 8) รูสร้างเสียง 9) ตัวพิณ 10) หมอนรองสาย 11) หูเก็บสายพิณ

2) พิณไฟฟ้า การเพิ่มเติมอุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ เพื่อสร้างเสียงที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ตัวรับสัญญาณ (Contract) ปุ่มปรับระดับเสียง รูรับสัญญาณ หย่องยึดสายพิณ และ สายสะพาย อุปกรณ์เหล่านี้สร้างเสียงให้มีความดังกังวานมากขึ้น เพื่อช่วยในการรวมวงกับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากพิณโปร่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักดนตรีทางด้านเสียง ดังนั้น จึงมีแนวคิดในการพัฒนารูปลักษณ์ เครื่องดนตรี ให้เชื่อมโยงกับการสร้างเสียงที่ดังขึ้น สามารถบรรเลงร่วมกับวงดนตรีสากลได้ ประกอบกับเทคโนโลยีในการประดิษฐ์เครื่องดนตรีไม่ได้ซับซ้อนมากนัก ดังนั้น จึงมีการผลิตเครื่องดนตรีประเภทนี้ขึ้นมา สำหรับบทบาทหน้าที่ในวงนั้น ยังคงมีแนวทางการบรรเลงในลักษณะเช่นเดียวกับพิณโปร่ง ซึ่งจะมีเพียงสีสันของเสียงที่แตกต่างไปด้วยกลไกอิเล็กทรอนิกส์ (อภิชาติ โยธะพล. 2563, สิงหาคม 4)โดยมีลักษณะดังภาพ

ภาพที่ 4 ลักษณะทางกายภาพ พิณไฟฟ้า
ที่มา (สมบุรณ์ ชำนาญ, ภาพถ่าย. 2563, สิงหาคม 4)

จากตัวอย่าง พบโครงสร้างพิณไฟฟ้าประกอบด้วย 1 ตัวรับสัญญาณ 2 ปุ่มปรับระดับเสียง 3 รูรับสัญญาณ 4 หย่องยึดสายพิณ และ 5 สายสะพาย ระดับเสียงพิณไฟฟ้าสำหรับตัวอย่างนี้เป็นการตั้งเสียงที่ใช้ในलयใหญ่ โดยประกอบด้วยโน้ตสายที่ 1 เป็นเสียง มี (E^3) สายที่ 2 เป็นเสียง ลา (A^3) และสายที่ 3 เป็นเสียง มี (E^4) ซึ่งมีการเทียบเคียงที่ใกล้เคียงกับระบบการตั้งเสียงแบบสากล โดยมีตำแหน่งเสียงดังผัง

เปล่า	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
E	F#	G	A	B	C	C#	D	E	F	F#	G	A	B	D
A	B	C	D	E	F	F#	G	A	A#	B	C	D	E	G
E	F#	G	A	B	C	C#	D	E	F	F#	G	A	B	D

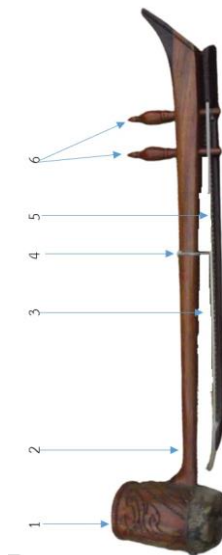
พิณไฟฟ้า เป็นเครื่องดนตรีที่มีรูปแบบการบรรเลง 2 ลักษณะ คือ การยืน และการนั่ง โดยมีสายสะพายเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ยึดตัวเครื่องพาดผ่านร่างกายส่วนหลังลำคอ หัวเครื่องดนตรีไว้ นักดนตรีสามารถเลือกบรรเลงได้ตามความสะดวก ดังภาพ

ภาพที่ 5 การบรรเลง พิณไฟฟ้า

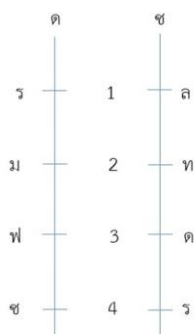
ที่มา (สมบูรณ์ ชำนาญ, ภาพถ่าย. 2563, สิงหาคม 4)

2) ซอ เครื่องดนตรีประเภทสายที่บรรเลงด้วยการสี เป็นเครื่องดนตรีที่มีความเชื่อมโยงกับดนตรีไทย ซึ่ง ซออยู่เป็นเครื่องดนตรีที่มีต้นแบบมาจากวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา หรือภาคกลาง โดยมีลักษณะดังภาพ

ภาพที่ 6 ซอ

ที่มา (สมบูรณ์ ชำนาญ, ภาพถ่าย. 2563, สิงหาคม 4)

จากตัวอย่าง พบโครงสร้างดังนี้ 1 กะโหลกซอ 2 คันทวน 3 สายซอ 4 รัตอก 5 คันชักสี และ 6 ลูกบิด ระดับเสียงซอมี 6 สายเปล่าสองสาย คือ สายที่ 1 เทียบเคียงกับโน้ตสากล C^3 (โด) และ สายที่ 2 เทียบเคียงกับโน้ตสากล G^4 (ซอล) โดยมีลักษณะตำแหน่งโน้ตดังผัง

ซอ เป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณลักษณะเสียงแบบการสั่นระหว่างคันชักที่ผลิตจากหางม้าหรือสายเอ็น ตามการเลือกใช้จากนักดนตรี โดยวัสดุที่ใช้เกี่ยวกับสายซอนั้น จะให้สีเสียงที่แตกต่างกันไป การบรรเลงร่วมกับวง ซอ มักจะมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บทำนองหลัก ด้วยการลากเสียงที่ยาวกว่าทำนองหลัก ด้วยลีลาเร็วที่สนุกสนานและลีลาช้าที่เศร้าโศก โดยมากพบการบรรเลงแบบเศร้าโศก และมักจะใช้ร่วมในช่วงลำเรื่อง ที่ โดยมีรูปแบบการบรรเลงแบบนั่งและยืน โดยมากมักจะบรรเลงแบบนั่ง ดังภาพ

ภาพที่ 6 ซอ

ที่มา (สมบูรณ์ ชำนาญ, ภาพถ่าย. 2563, สิงหาคม 4)

1.2 ศึกษาลักษณะการรวมวง ปัจจุบันไม่พบการผสมวงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ในวงดนตรีคณะหมอลำ ในพื้นที่การวิจัย บริเวณชุมชนข้างวัดมัสยิดม้าวาส ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คน ได้ให้ข้อมูลที่มีเนื้อหาสอดคล้องกันดังนี้

เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำปัจจุบันนี้ เป็นการประยุกต์วงดนตรีสากลบรรเลงเพลงลูกทุ่ง โดยมีเครื่องดนตรีพื้นบ้านเป็นเพียงส่วนประกอบ ซึ่งเป็นพัฒนาการทางดนตรีเพื่อการดำรงอยู่ หรือเพื่อการแสดงที่มีความสมจริงสนุกสนาน โดยวิวัฒนาการนี้มีมาตั้งแต่ยุคหมอลำซึ่งกำลังรุ่งเรือง ประมาณปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา นอกจากนี้แล้ว ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยียังเป็นสาเหตุสำคัญในการไม่นิยมใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ซึ่งพบว่า วงดนตรีในยุคปัจจุบันมุ่งเน้นการนำเสนอดนตรีที่ให้อรรถรสกับความต้องการของผู้ฟัง โดยพิจารณากระแสหลักความนิยมของกลุ่มผู้ฟังที่จะให้ความสนใจการฟังเพลงลูกทุ่งอีสานแนววาไรตี้ โดยมีการแสดงหมอลำเป็นส่วนประกอบในบางช่วงชุดการแสดง ดังนั้นเครื่องดนตรีสากลจึงมีบทบาทสำคัญในการบรรเลงเพลงสมัยนิยมได้อย่างน่าสนใจ ตอบรับความต้องการของผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เครื่องดนตรีพื้นบ้านจะเป็นการนำเสนอในช่วงที่มีการลำเรื่องต่อกลอน หรือในการนำเสนอสำเนียงดนตรีนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตชาวอีสานในบางช่วงจากชุดการแสดงทั้งหมด ในขณะที่บางคณะได้ใช้เครื่องดนตรีสากลในการเลียนเสียง (Sampling) เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ด้วยการใช้เครื่องดนตรีกีตาร์ไฟฟ้าแทนที่พิด และคีย์บอร์ด แทนที่ ซอ แคน โหวด ปี่ภูไท ฯลฯ ประเด็นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงในหลายด้าน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากตัวนักดนตรีและศิลปิน โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ การลดจำนวนนักดนตรีในวงดนตรี เพื่อให้สามารถสมดุลกั๊บบรายได้ของวงให้เพียงพอสำหรับการจ่ายค่าแรง ทั้งนี้ ส่งผลให้การบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานนำไปสู่การปรับตัวการบรรเลงที่ยังคงพบในกลุ่มโรงเรียนประถมหรือมัธยมศึกษา ที่ยังมีการจัดการเรียนการสอนวงดนตรีพื้นบ้านอีสานด้วยวงโปงลาง ที่เป็นต้นแบบเครื่องดนตรีอีสานที่ปราศจากการรวมวงเครื่องดนตรีสากล ซึ่งประเด็นนี้ผลการศึกษาที่ค้นพบจากข้อเท็จจริงของสังคมดนตรีในยุคปัจจุบัน

2. แนวทางการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำ

ได้ทำการศึกษา 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 สภาพปัญหาการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำ พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปทรงที่ไม่ได้รับการพัฒนา 2) ระบบเสียงที่ไม่เสถียร และ 3) ขาดโอกาสในการนำเสนอ ซึ่งแต่ละประเด็นมีความเชื่อมโยงกันดังนี้

2.1.1 รูปทรงที่ไม่ได้รับการพัฒนา จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ศิลปิน นักดนตรี หมอลำ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลไปในทิศทางเดียวกัน โดยสรุปได้ว่า เครื่องดนตรีพื้นบ้านไม่

มีการเปลี่ยนแปลงมากนับมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องดนตรีสากล ที่ได้รับการพัฒนารูปร่างทางกายภาพอย่างต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้มีความเบาบางรูปร่างกะทัดรัดสะดวกสบายในการพกพา ประเด็นนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนเลือกที่จะไปศึกษาปฏิบัติเครื่องดนตรีสากลมากกว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน นอกจากนี้แล้วยังส่งผลในกลุ่มนักดนตรีในวงดนตรีหมอลำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา ที่ได้ซึมซับแนวคิดดังกล่าวมาตั้งแต่เป็นเด็ก จึงไม่มีแรงบันดาลใจหรือปัจจัยใด ๆ ที่จะกระตุ้นให้มีความสนใจต้องการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ ซึ่งลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีเป็นประเด็นปัญหาในลำดับต้น ๆ

จากข้อความสรุปได้ว่า รูปร่างเครื่องดนตรีพื้นบ้าน มีผลต่อจิตวิทยาการสร้าง ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีความเชื่อมโยงกับการมีโอกาสได้พบได้สัมผัสเครื่องดนตรี โดยรูปร่างที่แปลกตากะทัดรัด ทันสมัย ที่ไม่พบในเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และ ดนตรีพื้นบ้านอีสานไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างใหม่ ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานไม่ได้รับความสนใจจากเยาวชน ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในอนาคต

2.1.2 ระบบเสียงที่ไม่เสถียร เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานออกแบบตามแนวคิดของชาวบ้าน ที่มีความสามารถในการผลิตที่ ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายตามท้องถิ่น ไม่มีเทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์มาเป็นหลักการในการผลิต การสร้างชิ้นส่วนและกลไกในแต่ละส่วนเป็นการออกแบบที่สัมพันธ์กับความเรียบง่าย ด้วยหลักการที่สร้างเสียงให้ได้ยินในระดับที่ฟังในกลุ่มคนที่ไม่มาก โดยมุ่งเน้นการสร้างเสียงที่สามารถฟังได้ในระดับความต้องการของช่าง ที่ไม่ได้ใช้หลักการทางฟิสิกส์เสียง หรือทฤษฎีใด ๆ ในการออกแบบ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างเครื่องดนตรี หากปฏิบัติในกลุ่มเครื่องดนตรีประเภทเดียวกัน มักจะไม่พบปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ในการบรรเลงรวมวง หรือเล่นประกอบการลำของหมอลำ แต่เมื่อใดก็ตามที่มีการบรรเลงผสมวงกับเครื่องดนตรีสากล มักจะพบปัญหาในด้าน ความนิ่งของระดับเสียง (Pitch) เช่น การบรรเลงพิน ร่วมกับเครื่องดนตรีสากล ที่ไม่ใช้กีตาร์ เมื่อทำการบรรเลงในชั่วโมงที่ยาวนาน จะพบปัญหาสายพินหย่อน ส่งผลให้เกิดเสียงที่เพี้ยนไม่เข้ากับเครื่องดนตรีสากล และต้องใช้เวลาในการตั้งสาย ที่หมอลำจะต้องพักการร้องชั่วคราว ซึ่งเป็นปัญหาในกลุ่มเครื่องสาย

จากข้อความสรุปได้ว่า ประเด็นนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ไม่ได้รับความนิยมในการนำไปรวมวงร่วมกับเครื่องดนตรีสากล ซึ่งพบว่านักดนตรีได้หาวิธีการแก้ปัญหาด้วยการพักการแสดงของวงดนตรี อย่างไรก็ตามแม้ว่านักดนตรีจะได้หาทางแก้ปัญหาเหล่านั้น ข้อเท็จจริงที่พบในการบรรเลงดนตรี คือ เกิดอาการเบื่อหน่ายในระหว่างการบรรเลงที่สนุกสนานและต่อเนื่อง สร้างความรู้สึกที่ขัดกับอารมณ์ของนักดนตรี

หมอลำ และผู้ฟัง ที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการการตีความถึงประเด็นทักษะในการบรรเลงภาพรวมของวงดนตรีที่มีผลต่อความนิยมในคณะหมอลำ

2.1.3 ขาดโอกาสในการนำเสนอ การบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานมักจะมี ความเชื่อมโยงกับกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งมีปัจจัยทางทุนว่าจ้างการแสดงดนตรีเป็น ประเด็นสำคัญ เช่น การว่าจ้างในงานแต่ละครั้งนั้น เจ้าภาพมักจะพิจารณาถึงราคาค่าจ้างที่ สัมพันธ์กับนักดนตรี ด้วยการต่อรองราคาให้หาจำนวนนักดนตรีที่สอดคล้องกับค่าจ้าง และ โดยมากมักจะตัดนักดนตรีที่บรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานออกไป ซึ่งประเด็นการ พิจารณาตัดลดจำนวนนักดนตรีนั้น หัวหน้าวงมักจะพิจารณาถึงประเด็นความสามารถในการ บรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากล และพบว่าความต้องการของผู้ฟังหรือรสนิยมของผู้ฟังมี ทำที่เปลี่ยนพฤติกรรมไปสนใจการแสดงที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน โดยการบรรเลงเพลงลูกทุ่ง สมัยนิยม และหมอลำสามารถร้องและปรับคีย์เพลงขึ้นลงได้สะดวก ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่ ยากในการปฏิบัติสำหรับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

จากข้อความสรุปได้ว่า การนำเสนอการบรรเลงจากเครื่องดนตรีพื้นบ้าน อีสาน มีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ที่สัมพันธ์ต่อการดำรงอยู่ของวงดนตรี ซึ่งหัวหน้าวงจะเป็นผู้ กำหนดจำนวนนักดนตรี ซึ่งมีประเด็นในความสามารถในการบรรเลงรวมวงร่วมกับเครื่อง ดนตรีสากล นอกจากนี้แล้ว ประเด็นความนิยมของผู้ฟังยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่ เชื่อมโยงกับประเด็นนี้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจะไม่สามารถ ตอบสนองความต้องการของนักดนตรีและหมอลำได้ ซึ่งประเด็นนี้เป็นการเปรียบเทียบการ บรรเลงรวมวงกับเครื่องดนตรีสากล และส่งผลให้ขาดโอกาสในการได้นำเสนอการบรรเลง ใน ข้อเท็จจริงที่พบ คือ ในการแสดงสำหรับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจะสามารถนำเสนอได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้รวมวงเฉพาะกลุ่มเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน หรือ วงโปงลาง โดยมากจะพบในโรงเรียนประถมหรือมัธยม

สภาพปัญหาการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำนั้น เป็น ประเด็นสำคัญที่ นักวิจัยได้ค้นพบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรูปทรงที่ไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งเป็นการ สร้างความสนใจให้กับเด็กนักเรียน หรือบุคคลทั่วไปที่มีมุมมองถึงรูปทรงที่เชย ไม่ทันสมัย ฯลฯ ที่เป็นการเปรียบเทียบกับเครื่องดนตรีสากล และระบบเสียงที่ไม่มีความเสถียร ในความ นิ่งของระบบเสียงอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของเครื่องดนตรีที่มีผลต่อการรวมวง และการ ร้องของหมอลำ ที่มีความต้องการแสดงได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็วในการตั้งเสียง ปัจจัย เหล่านี้ส่งผลให้การบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานขาดโอกาสในการนำเสนอ อย่างที่ควร จะเป็น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจะมีประสิทธิภาพที่ลดลงเมื่อเทียบกั บการบรรเลงจากเครื่องดนตรีสากล ยังมีมุมมองจากนักวิชาการที่นำเสนอถึงประเด็นเหล่านี้ว่า เป็นเสน่ห์อีกรูปแบบหนึ่งของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็นความบริสุทธิ์ของสำเนียงดนตรี

ในแต่ละท้องถิ่นที่มีความเป็นอัตลักษณ์ ที่สะท้อนถึงปรัชญาและแนวคิดในการออกแบบเครื่องดนตรีผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างแนบเนียนและแฝงไปด้วยกุศโลบายต่าง ๆ ประเด็นนี้จึงเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบเครื่องดนตรีและหาทางเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีกับสังคมได้ยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการศึกษาการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงดนตรีหมอลำ ด้วยการศึกษาลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงดนตรีหมอลำ ซึ่งพบเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ 3 เครื่อง ได้แก่ แคน พิณ และซอ โดยการวิเคราะห์จำแนกส่วนประกอบต่าง ๆ พิจารณาคูณลักษณะเด่นของเครื่องดนตรีทั้งสาม เพื่อพิจารณาประเด็นที่วงดนตรีหมอลำแต่ละวงจะใช้หรือไม่ใช้เครื่องดนตรีเหล่านี้ และทราบถึงข้อดีของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง และอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านเหล่านี้ โดยพบว่า เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ยังขาดการปรับปรุงรูปทรงให้เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย จึงไม่เป็นที่สนใจจากเด็กนักเรียน ระบบการปรับตั้งเสียงยังขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านความต่อเนื่องความมีเสถียรภาพของระดับที่ไม่ปรับตั้งบ่อยครั้ง ให้หมอลำทำการร้องได้ยาวนานและต่อเนื่องได้ ส่งผลให้นักดนตรีพื้นบ้านอีสานขาดโอกาสในการนำเสนอ ประเด็นเหล่านี้ส่งผลในการบรรเลงรวมวงกับเครื่องดนตรีสากล ซึ่งข้อเท็จจริงพบว่า ปัจจุบันวงดนตรีหมอลำใช้เครื่องดนตรีสากลในการบรรเลงเสียงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ด้วยเทคโนโลยีการสำเนาเสียง (Sampling) จากเครื่องดนตรีคีย์บอร์ดที่สามารถเลียนเสียง แคน ซอ โหวด ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างเสียงได้สมจริง และการใช้กีตาร์ เลียนแบบเสียงพิณ ที่มีความมั่นคงในระดับเสียง มีระบบเชื่อมโยงต่อเครื่องเสียงได้ สร้างสีสันเสียงที่ไม่แตกต่างกันมาก อีกทั้งยังสามารถบรรเลงเพลงลูกทุ่งสมัยนิยมได้ ตอบสนองความต้องการของหมอลำและผู้ฟังได้ ด้วยสาเหตุนี้ความนิยมในการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในวงดนตรีหมอลำจึงมีบทบาทลดลง ทั้งนี้ แนวทางการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำ จึงควรพิจารณาจากปัญหาที่พบเหล่านี้ ซึ่งควรมี 1) การพัฒนาปรับปรุงด้านกายภาพของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ให้มีรูปทรงที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปที่สนใจ มีรูปทรงที่ดูทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงของความนิยม โดยอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ดั้งเดิม 2) ปรับปรุงพัฒนาระบบกลไกเสียงเชื่อมโยงเทคโนโลยีทางด้านการสร้างเสียงให้มีความเป็นมาตรฐานตั้งเสียงได้อย่างรวดเร็วลดความเสี่ยงของเสียงเพี้ยนด้วยปรับกลไกในส่วนที่เกี่ยวข้องให้ได้ และ 3) จัดให้กิจกรรมในการนำเสนอ การบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างกระแสทุนนิยมทางวัฒนธรรม ให้บุคคลทุกกลุ่มวัยได้สัมผัสกับดนตรี

พื้นบ้านอีสานเชื่อมโยงการแสดงที่น่าสนใจ เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้เป็นปรากฏการณ์ในสังคมในวงกว้างต่อไป

การอภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านในวงดนตรีหมอลำ

เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่พบในการบรรเลงในวงดนตรีหมอลำ มีความเชื่อมโยงในระบบเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับโอกาสที่จะได้นำเสนอ ซึ่งพบเครื่องดนตรี 3 ประเภท ที่ใช้ได้แก่ พิณ แคน และ ซอ ซึ่งเป็นจำนวนเพียงส่วนหนึ่งของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานทั้งหมด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า เครื่องดนตรีทั้งสามที่กล่าวไปแล้วนั้น มีคุณลักษณะของเสียงและลักษณะการบรรเลงที่สามารถเชื่อมโยงกับวงดนตรีสากลได้ดีกว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในประเภทอื่น ๆ หรือสันนิษฐานได้ว่า เครื่องดนตรีเหล่านี้มีลักษณะการบรรเลงที่สามารถเชื่อมโยงกับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตอบสนองทางด้านความเร็วในการปฏิบัติสอดคล้องกับ

อลัน พี.เมอร์เรียม (1964 : 25) ด้านแนวคิด Interactionist View เป็นการอธิบายและวิเคราะห์ผลกระทบของสังคมที่มีต่อรูปแบบดนตรี และผลกระทบจากดนตรีที่มีต่อสังคม โดยเสียงดนตรีเป็นผลผลิตหรือวัตถุที่สร้างขึ้นจากแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับรูปแบบดนตรีของแต่ละบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับคน อื่น ๆ ทั้งนักแสดงและผู้ฟัง กล่าวคือ เครื่องดนตรีพื้นบ้านทั้ง 3 เครื่องนี้ เป็นเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ในวงดนตรีหมอลำเนื่องจากสีสันทันของเสียงแต่ละเครื่องดนตรีสามารถผสมวงกับการร้องบทกลอนลำได้อย่างเหมาะสมในแต่ละกลอนลำแต่ละประเภท และไม่สามารถเลียนเสียงได้สมจริงเท่าหรือความน่าสนใจเท่ากับการบรรเลงจากเครื่องดนตรีจริงจึงเป็นสาเหตุและที่มาในการเลือกใช้เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชนิดนี้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นผลมาจากความต้องการของสังคมที่มีความสัมพันธ์ในระบบความอยู่รอดของวงดนตรี

2. สร้างแนวทางในการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้ในวงดนตรีหมอลำ

พบว่า มี 3 แนวทางได้แก่ 1) การพัฒนาปรับปรุงด้านกายภาพของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ให้มีรูปทรงที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปที่สนใจ มีรูปทรงที่ดูทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงของความนิยม โดยอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ดั้งเดิม 2) ปรับปรุงพัฒนาระบบกลไกเสียงเชื่อมโยงเทคโนโลยีทางการสร้างเสียงให้มีความเป็นมาตรฐานตั้งเสียงได้อย่างรวดเร็วลดความเสี่ยงของเสียงเพี้ยนด้วยปรับกลไกใน

เอกสารอ้างอิง

- จำลอง มุกตาม่วง. (5 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. หัวหน้าวงดนตรีมิตรอุดร.
ถาวร เนื่องมัจฉา. (5 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. นักดนตรีหมอลำแคน.
พัชรี แก้วเสด็จ. (4 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. ศิลปิน.
พิเชษฐ วงศ์เกียรติ์จร. (2559). “การวิจัยเชิงคุณภาพเบื้องต้น.” [ออนไลน์] เข้าถึงได้
จาก : <https://so03.tci-thaijo.org.html> สืบค้น 15 กันยายน 2565.
มณูศักดิ์ เรืองเดช. (2552). การแสดงหมอลำ กรณีศึกษาชุมชนหมอลำช้าง
วัดมณีมาวาสกับบริบททางสังคม จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
ยุทธการ รอดชื่นเมือง. (5 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. ดนตรีโรงเรียนอุดรพิทย
นุกูล.
สนอง คลังพระศรี. (2541). **หมอลำชิง : กระบวนการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม
ดนตรีของหมอลำในภาคอีสาน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
สมชัย ใจดีและยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2544). **ประเพณีและวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์
ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
สวงาม จันทบุปผา. (5 สิงหาคม 2563). **สัมภาษณ์**. ศิลปิน.
สุกิจ พลประถม. (2538). **ดนตรีพื้นบ้านอีสาน**. อุดรธานี : ภาควิชาดนตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
อภิชาติ โยธะพล. (2563, สิงหาคม. 4). **สัมภาษณ์**. ครูดนตรีโรงเรียนอุดรพิทยา
นุกูล.
Christian Thomsen. (1865). "Three-age System – oi." [Online]. Available :
Oxford Index. Retrieved 20 January 2022.
Merriam, Alan P. (1964). **The anthropology of music**. Evanson, 111 :
Northwestern Univ. Press.
Rukayya S Alkassim, Xuankiem Tran. (2015). “Comparison of
Convenience Sampling and Purposive Sampling.” [Online]
Available : <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/>
Retrieved 15 September 2022.
Terry, E. Miller. (1998). **Word Music A Global Journey**. 2nd ed. New York
: A Member of the Taylor and Francis Group.

ดุริยสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาทัก CREATIVE MUSIC OF KATAK

สมเกียรติ ภูมิภักดิ์¹, ดารารัตน์ ภูมิภักดิ์²
SOMKIAT PUMIPAK¹, DARARAT PUMIPAK²

บทคัดย่อ

ผลงานเรื่องดุริยสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาทัก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบและขั้นตอนประกอบพิธีการแต่งงานของชาวชองแบบพิธีใหญ่ (กาตัก) ของชาวชองในจังหวัด จันทบุรีและสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาทัก ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา นำมาสู่การสร้างสรรค์พบว่า ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบ ขั้นตอนและขบวนแห่ ชนหมากในพิธีแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาตัก) ของชาวชองจังหวัดจันทบุรี มีลำดับดังนี้ 1) การสร้างขบวนขึ้นใหม่ เพื่อใช้เป็นปริมพิธี 2) พรหมณ์จะเป็นผู้สวดบทภาษาชองบอกกล่าวผีบรรพบุรุษ 3) ขบวนแห่ชนหมากของ เจ้าบ่าวเพื่อสู่ขอเจ้าสาว 4) การเฉลิมฉลองแสดงความยินดีกับคู่บ่าวสาว นำสู่แนวคิดและแรงบันดาลใจในการ สร้างสรรค์บทเพลงเพื่อสื่อ บรรยายถึงพิธีกรรม ลำดับขั้นตอนและการส่งเสริมประเพณีพิธีการแต่งงานที่เป็น เอกลักษณ์ของชนเผ่าชองจังหวัดจันทบุรี การสร้างสรรค์ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) การสร้างแนวคิดและ แรงบันดาลใจของการสร้างสรรค์บทเพลง กาทัก ที่มุ่งเน้นการประกอบพิธีกรรม การสื่อความหมายถึงความเข้ม ขลังและความสนุกสนาน 2) การสร้างสรรค์ท่วงทำนองเพลง ใช้บทร้องจากทำนองบทสวดภาษาชอง ที่พรหมณ์ผู้เป็นเจ้าพิธีใช้สวดบอกกล่าวผีบรรพบุรุษ สำหรับทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่ตามหลักวิชาการ การประพันธ์เพลงไทย 3) การคัดเลือกเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล มุ่งเน้นใช้เครื่องดำเนินทำนอง 4) การคัดเลือกนักดนตรี เป็นผู้บรรเลงและขับร้องที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการบรรเลง ขับร้องใน ระดับดี มีปฏิภาณไหวพริบ 5) นำเสนองานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิและ 6) เผยแพร่บทเพลง สร้างสรรค์สู่สาธารณชน

คำสำคัญ : ดุริยสร้างสรรค์ บทเพลงชุด กาทัก

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี

2 ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้: ศิลปศึกษา ดนตรี นาฏศิลป์ โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

Abstract

The purposes of the study were 1) to study the history of the components and the whole steps of the marriage ceremony of Katak of Chong in Chanthaburi Province and 2) to create the song of Katak. The study was qualitative research.

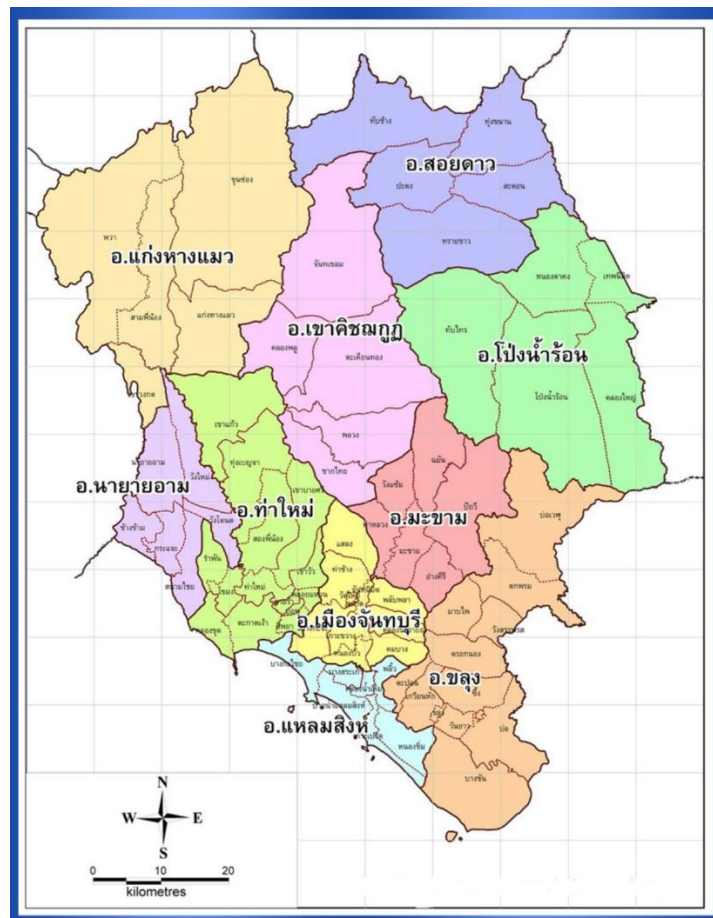
The results of the research were that the history of the components and the whole steps of the marriage ceremony of Katak were 1) building the new and small cottage for ceremonial marquee 2) telling the ancestors' spirits with Chong prayers that prayed by the Brahmin 3) the bride's Khan Mak procession to make a marriage proposal 4) the celebration of the wedding couple that inspired to create the song to express the ritual and the identity of Chong's wedding ceremony. The song creation was divided into 6 components:

1) the idea and the inspiration to create the song of Katak that emphasized the ritual, the supernaturalism and the joyfulness 2) the creation of lyrics and the rhythms that was composed from Chong prayers 3) choosing the rhythmic Thai and western musical instruments 4) choosing the skillful music players and singers 5) research presentation to experts and eminent persons and 6) creative music presentation to public.

Key Words : Creative music, the song of Katak

บทนำ

ของเป็นชนชาติดั้งเดิมอยู่ในตระกูลมอญ-เขมร ที่อาศัยอยู่ชายฝั่งตะวันออกของประเทศไทย โดยจะพบได้ตามจังหวัดระยอง ฉะเชิงเทรา ตราด และพบมากอาศัยอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งชาวของในจังหวัดจันทบุรีนั้นส่วนมากตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มกันอยู่ในบริเวณเชิงเขาสอยดาวและเขาศิขณภูมิ พื้นที่อำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อนและอำเภอเขาศิขณภูมิ โดยเฉพาะตำบลตะเคียนทอง ตำบลคลองพลูและตำบลพลวง

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดจันทบุรี

ที่มา : <http://www.chanthaburi.go.th/contact/map>.

ชาวของมีภาษาเฉพาะของตนในการสื่อสารเรียกว่า ภาษาของ ลักษณะรูปร่างหน้าตาของชาวของเป็นอัตลักษณ์เฉพาะคือ ผิวคล้ำ ตาแดง ผมหยักศกค่อนข้างหยิก สีดำ รูปร่างสันทัด ค่อนข้างเตี้ย มีลักษณะที่โดดเด่นสังเกตได้ชัดเจน สำหรับเครื่องประดับนิยมใช้ลูกปัดและทองเหลืองเป็นเครื่องประดับ ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากเผ่าพันธุ์อื่น ๆ การประกอบสัมมาอาชีพและการดำรงชีวิตด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ มีนิสัยเยียบสงบไม่ค่อยกล้าแสดงออกมีจิตใจโอบอ้อมอารีและซื่อสัตย์ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ 2544 : 6-7) นับถือศาสนาพุทธ พราหมณ์และมีการนับถือผีบรรพบุรุษอันเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นเป็น

เอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าและสืบทอดกันมาสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน อาทิประเพณีการเลี้ยงผีโรง ผีท่ง ประเพณีการทำบุญส่งท่มพิธีกรรมการแต่งงาน ฯลฯ

พิธีกรรมการแต่งงานของชาวขอมมีความแตกต่างจากพิธีการแต่งงานของคนโดยทั่วไป เนื่องจากมีเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อของบรรพบุรุษ การแสดงถึงความกตัญญูต่อบิดามารดา เมื่อมีการจัดพิธีแต่งงานชาวขอมจึงมีการไหว้บอกกล่าวและเชิญดวงวิญญาณบรรพบุรุษมาร่วมในพิธี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการแต่งงานของชาวขอม การแต่งงานของชาวขอมมีสองลักษณะ ได้แก่ การแต่งงานแบบพิธีเล็ก “กาตะมรุส” และการแต่งงานแบบพิธีใหญ่หรือชาวขอมเรียกพิธีนี้ว่า “กาตัก”

การจัดพิธีการแต่งงานแบบวิธีเล็กได้รับความนิยมมากกว่าวิธีการแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาตัก) เนื่องจากมีลำดับพิธีการขั้นตอนที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนและประหยัดค่าใช้จ่าย การประกอบพิธีจะทำการภายในบ้านของฝ่ายเจ้าสาวและฝ่ายเจ้าบ่าวจะเป็นผู้จัดงาน โดยฝ่ายเจ้าบ่าวจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดงานทั้งหมด

ภาพที่ 2 พิธีการแต่งงานของชาวขอม
ที่มา : มุลินิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม.2561

การแต่งงานแบบพิธีใหญ่หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กาตัก” ตามสันนิษฐาน กาตัก มีรากศัพท์มาจากภาษากัมพูชา คำว่า “กา” ภาษากัมพูชาแปลว่า พิธีแต่งงาน ส่วนคำว่า “ตัก” ในภาษาขอม แปลว่า ใหญ่ ดังนั้น “กาตัก” จึงแปลว่า การแต่งงานใหญ่ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544 : 16) พิธีกาตัก เป็นการแต่งงานของลูกสาวคนโตเนื่องจากเป็นลูกที่ช่วยงานภายในบ้านแทนแม่ ดังนั้นเมื่อลูกสาวคนโตออกเรือน จึงต้องจัดพิธีแต่งงานให้เหมาะสมกับความรัก แต่ถ้าลูกสาวคนโตเสียชีวิตหรือไม่ได้แต่งงานก็จะให้ลูกสาวคนเล็กจัดพิธีกาตักได้ ในอดีตนั้นต้องมีการนำช้าง ม้า วัว ควาย กระต๊อ หับไทรขอ ร่วมเป็นขบวนแห่การแต่งงานเพื่อเป็นการบอกกล่าวผีบรรพบุรุษว่าลูกหลานจะทำการจัดงาน พิธีจะต้องจัดกลางแจ้งเท่านั้นมีการสร้างขนาขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการประกอบพิธีตามธรรมเนียมโบราณ ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายจะต้องทำการหมั้นหมายกันด้วยเงินหรือทองคำก่อนที่จะให้ฝ่ายชายเข้ามาช่วยทำกินกับทางบ้านฝ่ายหญิง เพื่อเป็นการทดลองอยู่ดู

ใจกัน ถ้าหากฝ่ายชายไม่ได้ทำการหมั้นหมายกับฝ่ายหญิงในช่วงก่อนแต่งงานจะห้ามฝ่ายชายและฝ่ายหญิงอยู่ด้วยกันอย่างเด็ดขาด มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นการผิดผี ในวิธีการชักจะใช้พรหมณ์ที่เป็นชาวช่องเป็นผู้ประกอบพิธี ไม่มีพิธีสงฆ์อย่างการแต่งงานโดยทั่วไป ในขั้นตอนสุดท้ายของพิธีพรหมณ์ผู้ประกอบพิธีจะเป็นผู้นำคู่บ่าวสาวออกมาปล่อยไก่อะหงหรือไก่อะกอ เพื่อเป็นการทำนายชีวิตคู่ของคู่บ่าวสาวในอนาคตว่าวาสนาสมพงศ์กันหรือไม่ โดยที่ฝ่ายชายปล่อยไก่อะเมีย ฝ่ายหญิงปล่อยไก่อะผู้ แล้วทำนายจากลักษณะกิริยาของไก่อะทั้งสองตัว (เงิน ผันผาย. สัมภาษณ์. 16 มิถุนายน, 2563)

การแต่งงานของชาวช่องแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) โดยจัดพิธีการแต่งงานตั้งแต่วันแรกจากการสร้างขันน้ำขึ้นมาใหม่และเริ่มต้นวันที่สองโดยมีขบวนขันหมากที่ทางฝ่ายเจ้าบ่าวจัดเตรียมเพื่อไปสู่ขอฝ่ายเจ้าสาว โดยระหว่างทางขบวนแห่จะมีเครื่องดนตรีอุปกรณ์การเล่นกาดัก นางรำ ของเซ่นผีและการเล่นชนเขาวัวเขาควยเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงระหว่างการแห่ขบวน

ปัจจุบันชาวช่องส่วนใหญ่นิยมจัดการแต่งงานแบบพิธีเล็ก เนื่องจากพิธีใหญ่ (กาดัก) มีลำดับพิธีการและขั้นตอนที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน มีค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งเป็นสาเหตุให้การแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) หายมหายากและเริ่มสูญหายไปตามกาลเวลา

ด้วยเหตุปัจจัยและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจและนำแนวคิดในขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงาน ขบวนแห่ขันหมากของชาวช่องแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) เป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นการบรรยายถึงพิธีกรรม ลำดับขั้นตอนการแต่งงานของชาวช่องแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) และส่งเสริมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าช่องผ่านบทเพลงดุริยสร้างสรรค์ชุด กาดัก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบ ขั้นตอนพิธีกรรมการแต่งงานของชาวช่องแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) ของชาวช่องจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อสร้างสรรค์งานดุริยสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาดัก

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

- 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่
หอจดหมายเหตุจังหวัดจันทบุรี
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษกจังหวัดจันทบุรี
ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 2) ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวช่อง ซึ่งมีความรู้เฉพาะด้านและมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 20 ปี
- 3) ศึกษาและสังเกตการณ์จากการชมการจัดพิธีแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) ของชาวช่อง บริเวณตำบลตะเคียนทอง ตำบลคลองพลู ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
- 4) สร้างสรรค์ทำนองเพลงชุด กาดัก ที่สื่อความหมายถึงความเป็นมา องค์ประกอบ ขั้นตอนและขบวนแห่ขันหมากประกอบพิธีแต่งงานของชาวช่องแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวคิดและแรงบันดาลใจของการสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์บทร้องและทำนองเพลง

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกเครื่องดนตรี

ขั้นตอนที่ 4 การคัดเลือกนักดนตรีผู้บรรเลงและผู้ขับร้อง

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนองานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 6 เผยแพร่บทเพลงสู่สาธารณะชน

5) ดำเนินการบันทึกบทเพลงดุริยางค์สร้างสรรค์ชุด กาดัก ดังนี้

1. บันทึกโน้ตเพลงและบทร้อง

2. บันทึกเสียง

6) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ผู้ทรงคุณด้านดุริยางคศิลป์และด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวขอม เพื่อตรวจสอบคุณภาพการสร้างสรรค์งานชุด กาดัก เกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิคือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านดุริยางคศิลป์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวขอมไม่น้อยกว่า 20 ปี

7) นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยเรียงเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

การศึกษาประวัติความเป็นมาองค์ประกอบ ขั้นตอนและขบวนแห่ขันหมากในพิธีการแต่งงานแบบพิธีใหญ่(กาดัก) ของชาวขอม จังหวัดจันทบุรี มีลำดับดังนี้

1) การสร้างขนานใหม่ก่อนวันแต่งงานเพื่อใช้เป็นปริภูมิจัดการแต่งงานของคู่บ่าวสาว

2) พรหมณ์จะเป็นเจ้าพิธีและสวดโดยใช้ภาษาขอม เพื่อบอกกล่าวผีบรรพบุรุษว่าลูกหลานจะเข้าพิธีแต่งงานกาดัก

3) ขบวนขันหมากของเจ้าบ่าว จะเข้าไปสู่ขอเจ้าสาว ในขบวนแห่จะประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวขอม อุปกรณ์ประกอบพิธีกาดัก นางรำและการเล่นชนเขาวัวเขาควย จากนั้นเจ้าสาวจะออกมาทำพิธีล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนขึ้นขันและต่อด้วยการประกอบพิธีกรรมตามลำดับกระทั่งถึงพิธีการปล่อยไก่เพื่อทำนายชีวิตคู่ของบ่าวสาว

4) การเฉลิมฉลองและแสดงความยินดีกับคู่บ่าวสาวด้วยความสนุกสนาน รื่นเริง

การสร้างสรรค์บทเพลงชุดกาดัก ดำเนินการสร้างสรรค์ตามขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวคิดและแรงบันดาลใจของการสร้างสรรค์บทเพลงกาดัก โดยศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมา องค์ประกอบ ขั้นตอนและขบวนแห่ขันหมาก ในพิธีการแต่งงานแบบพิธีใหญ่ของชาวขอมในจังหวัดจันทบุรีเป็นข้อมูลเบื้องต้น ใช้ทฤษฎีการประพันธ์เพลงด้วยวิธีการประพันธ์ขึ้นใหม่โดยใช้ภูมิปัญญาและวิธีการประพันธ์เพลงแบบทวิคูณ ทวีการ (แบบขยายและตัดทอน)ผนวกกับประสบการณ์ด้านการบรรเลงดนตรีของผู้สร้างสรรค์งานจึงกำหนดแนวคิดในการสร้างสรรค์งานเป็นบทเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรมแต่งงานในรูปแบบดนตรีผสมผสานแนวร่วมสมัยที่เป็นการสื่อความหมายถึงความเข้มแข็งและสนุกสนาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์บทร้อง ทำนองเพลงและจังหวะหน้าทับ
สัญลักษณ์แทนเสียงจังหวะฉิ่ง

- แทนเสียง ฉิ่ง

+ แทนเสียง ฉับ

ตัวอักษรแทนเสียงโน้ตเพลง

ด	แทนเสียง	โด
ร	แทนเสียง	เร
ม	แทนเสียง	มี
ฟ	แทนเสียง	ฟา
ซ	แทนเสียง	ซอล
ล	แทนเสียง	ลา
ท	แทนเสียง	ที
ดํ	แทนเสียง	โด เสียงสูง
รํ	แทนเสียง	เร เสียงสูง
มํ	แทนเสียง	มี เสียงสูง
ซํ	แทนเสียง	ซอล เสียงสูง
ฟํ	แทนเสียง	ฟา เสียงสูง

ตัวอักษรแทนเสียงโน้ตหน้าทับกลอง

ป	แทนเสียง	ป๊ะ
ท	แทนเสียง	โทน

2.1) บทร้องนำทำนองและบทสวดเป็นภาษาของ ซึ่งพราหมณ์ผู้เป็นเจ้าของพิธีใช้สวดบอกกล่าวผู้บรรพบุรุษซึ่งมีบทร้อง ดังนี้

ครุณคราญสมานตน	ตีมาเตยสะลักปักทอง...อูน
ตีมาเตยสะนอละหนด	ตีมาเตยสะอุดกะคาบ
	ตีมาเตยสะคาบต้อง
ครุณคราญสมานตน	อุบมายเสบีย
ตีมาเตยสะลักอันแกน	สะคาบสุก
ตีมาเตยสะลักอันแกน	สะคาบต้อง
ตีมาเตยสะลักอันแกน	สะนอก กะทุง
ตีมาเตยสะลักอันแกน	ระปือ ระปือ

2.2) ทำนองเพลง การประพันธ์ทำนองเพลงที่ใช้สำหรับประกอบพิธีการแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาคัก) มีลำดับการบรรเลง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ท่อนนำ เป็นการนำจังหวะกลองดนตรีพื้นบ้านของชาวช่อง ที่มีการใช้ตีประกอบในขบวนแห่พิธีงานบุญหรืองานมงคลโอกาสต่าง ๆ มาประดิษฐ์เป็นจังหวะหน้าทับและใช้บรรเลงประกอบขั้นตอนการสร้างหน้าขึ้นใหม่สำหรับเป็นปริมพิธีจัดงานแต่งงานของเจ้าบ่าวเจ้าสาว

จังหวะหน้าทับ (อัตราจังหวะชั้นเดียว)

จังหวะฉิ่ง	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
กลอง	-	-	ท	ท	-	ท	-	ท	-	ป	-	ป	-	ป
กลอง	-	-	ท	ท	-	ท	-	ท	-	ป	ท	ท	-	ป

บรรเลงกลับต้นสองเที่ยวเมื่อถึงเที่ยวสุดท้ายให้ตีทอดจังหวะลง จากนั้นเข้าสู่บทสวดภาษาของเพื่อบอกกล่าวผีบรรพบุรุษ ดังนี้

ครุฑคราญสมานตน	ตีมาเตยสะลักปักทอง...อุน
ตีมาเตยสะนอกละหนัด	ตีมาเตยสะอุดกะคาบ
	ตีมาเตยสะคาบต้อง
ครุฑคราญสมานตน	อุบมายเสบีย
ตีมาเตยสะลักอันแกน	สะคาบสุก
ตีมาเตยสะลักอันแกน	สะคาบต้อง
ตีมาเตยสะลักอันแกน	สะนอก กะทุง
ตีมาเตยสะลักอันแกน	ระปือ ระปือ

ช่วงที่ 2 เป็นทำนองเพลงและจังหวะหน้าทับที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่อัตราจังหวะชั้นเดียวเพื่อใช้ในขบวนแห่ขันหมากของเจ้าบ่าวไปสู่ขอเจ้าสาวและการละเล่นชนเขาวัวเขาควาย ตั้งแต่เริ่มแห่ขบวนจนถึงปริมพิธีจัดการแต่งงาน ดังนี้

จังหวะฉิ่ง	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำนอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ช่วงที่ 3 เป็นการประพันธ์ทำนองและจังหวะหน้าทับขึ้นใหม่ อัตราจังหวะสองชั้น เพื่อใช้ในขั้นตอนที่
เจ้าสาวทำพิธีล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนขึ้นขันนาค ดังนี้

จังหวะฉิ่ง	-	+	-	+	-	+	-	+
ทำนอง	- - - -	- - - ล	- - - ล	- - - ล	- - ช ม	- ช - ล	- - ช ม	- ช - ล
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท
ทำนอง	- - ช ท	- - ช ล	- - ช ท	- ช - ล	- - ช ท	- ช - ล	ท ล ท ช	ล ท ด ร
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท
ทำนอง	- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - ร	- - ช ร	ด ท ด ร	- - ช ร	ด ท ด ร
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท
ทำนอง	- - ช ร	ด ท ด ร	ร - ม ร	ล - ท ล	ร - ท ร	ท ล ช ล	ร - ท ร	ท ล ช ล
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท
ทำนอง	- ร - ท	- ล - ร	- - - ร	- - - ร	- - ช ร	ด ท ด ร	- - ช ร	ด ท ด ร
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท
ทำนอง	- - ช ร	ด ท ด ร	ร - ม ร	ล - ท ล	ร - ท ร	ท ล ช ล	ร - ท ร	ท ล ช ล
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท
ทำนอง	- ร - ท	- ล - ร	- - - ร	- - - ร	- - ช ร	ด ท ด ร	- - ช ร	ด ท ด ร
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท
ทำนอง	- ร - ท	- ล - ร	- - - ร	- - - ร	- - - ร	- - - ร	- ท - ร	ท ล ช ล
กลอง	- - - ป	- ท - ท	- - - ป	ท ท - ท	- - - ป	- ท - ท	- ท - ป	ท ท - ท

ช่วงที่ 4 เป็นการประพันธ์ทำนองและจังหวะหน้าทับขึ้นใหม่อัตราจังหวะชั้นเดียว มุ่งเน้นความสนุกสนาน
เร้าใจ เพื่อเพิ่มบรรยากาศของการเฉลิมฉลองงานแต่งงาน ดังนี้

ท่อนที่ 1 อัตราจังหวะชั้นเดียว

จังหวะฉิ่ง	-	+	-	+	-	+	-	+
ทำนอง	- - - -	- ร - ด	- ท - ล	- ช - ร	- - ท ล	- ร - ด	- ท - ล	- ช - ล
กลอง	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท
ทำนอง	- - - -	- ร - ด	- ท - ล	- ช - ร	- - ท ล	- ร - ด	- ท - ล	- ช - ล
กลอง	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท
ทำนอง	- - - -	- ดํ รํ มํ	- - ชํ รํ	- ดํ รํ มํ	- - - -	- ดํ รํ มํ	- - ชํ รํ	- ดํ รํ มํ
กลอง	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท
ทำนอง	- - ด ร	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ด	- - - ด	- - - ด	- - - ด	- - - ด
เทียวยี่สองลงจบ								- - - ล
กลอง	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท

ตอนที่ 2 อัตราจ้างหะชั้นเดียว

จังหวะฉิ่ง	- +	- +	- +	- +	- +	- +	- +	- +
ทำนอง	- - - -	- - - ล	- - - -	- - - ล	- - - -	- ล - ด	- - ล ร	- ล - ด
กลอง	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท
ทำนอง	- - - -	- ล - ด	- - ล ร	- ล - ด	- - ล ร	- ล - ด	- ร - ด	- ร - ม
กลอง	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท
ทำนอง	- - - -	- - - ม	- - - -	- - - ร	- - - -	- - - ร	- - - ร	- - - ล
กลอง	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท
ทำนอง	- - - -	- ล - ด	- - ล ร	- ล - ด	- - - -	- ล - ด	- - ล ร	- ล - ด
กลอง	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท	- - - -	- - - ท	- ท - ป	- ท - ท

ช่วงที่ 5 ทำนองจบ เป็นการประพันธ์ทำนองและจังหวะหน้าทับขึ้นใหม่ อัตราจังหวะชั้นเดียว เพื่อสื่อถึง
ความยินดีปรีเปรมในความสำเร็จเรียบร้อย

ตอนที่ 1 อัตราจ้างหะชั้นเดียว

จิ้งหะฉิ่ง	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
ทำนอง	-	-	ท	ร	-	ล	ล	ล	-	-	ท	ร	-	ล	ล	ล
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	ท	-	-	-	ท	-	-	-	ท
ทำนอง	-	-	ท	ร	-	ล	ล	ล	-	-	ท	ร	-	ล	ล	ล
กลอง	-	-	-	-	-	-	-	ท	-	-	-	ท	-	-	-	ท
ทำนอง	-	-	ท	ร	-	ร	ซ	ท	-	ล	ซ	ท	-	ล	ล	ล
กลอง	-	-	-	ป	-	ท	-	ท	-	-	-	ป	-	ท	-	ท
ทำนอง	-	ซ	-	ท	-	ล	-	ท	-	ซ	-	ท	-	ล	-	ท
	เที่ยวที่สองลงจบ										-	-	-	ซ	ล	ท
กลอง	-	-	-	ป	-	ท	-	ท	-	-	-	ป	-	ท	-	ท

ตอนที่ 2 อัตราจ้างหะชั้นเดียว

[illegible]

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกเครื่องดนตรี คัดเลือกใช้เครื่องดำเนินการทำนองจากดนตรีไทย ได้แก่ ระนาดเอก ฆ้องวงใหญ่ ฉิ่ง กลองพื้นบ้านของ ดนตรีสากล ได้แก่ คีย์บอร์ด และผสมผสานกับเสียงดนตรี อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ซินธิไซเซอร์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การคัดเลือกนักดนตรี ผู้สร้างสรรค์กำหนดเลือกผู้บรรเลงและขับร้อง จากคุณสมบัติคือเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีทักษะด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีและขับร้องในระดับดี มีปฏิภาณไหวพริบสามารถสร้างสุนทรียะและสื่อสารอารมณ์เพลงได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรี คีตศิลป์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านดังกล่าวไม่น้อยกว่า 20 ปี เพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของข้อมูล พร้อมทั้งให้คำแนะนำข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นตอนที่ 6 เผยแพร่บทเพลงสู่สาธารณะชน โดยการบันทึกโน้ตเพลงและบทร้อง เป็นลายลักษณ์อักษรและการบันทึกเสียง การนำเสนอผลงานทางวิชาการงานสร้างสรรค์ของสถาบันการศึกษาต่างๆ ตลอดจนทั้งเขียนเป็นบทความวิชาการนำลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องดุริยสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาดัก พบว่า การแต่งงานของชาวช่องจังหวัดจันทบุรีแบบพิธีใหญ่ (กาดัก) เป็นพิธีกรรมที่เป็นงานมงคล ที่มืองค์ประกอบลำดับขั้นตอนที่มีความงดงามสลับซับซ้อนและใช้วัสดุอุปกรณ์จำนวนมาก โดยมีลำดับดังนี้

- 1) การสร้างขนาขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นปริภูมิในการจัดพิธีการแต่งงานของเจ้าบ่าวและเจ้าสาว โดยเฉพาะการทำพิธีสวดบอกกล่าวผีบรรพบุรุษและพิธีเจ้าสาวล้างเท้าเจ้าบ่าว
- 2) พรหมณ์จะเป็นผู้ที่ทำพิธีสวดบทเป็นภาษาของเพื่อบอกกล่าวผีบรรพบุรุษผู้เป็นต้นวงศ์ตระกูล ซึ่งมีผู้สืบสายโลหิตนับตั้งแต่ปู่ย่าตายายขึ้นไป
- 3) การแห่ขันหมากของเจ้าบ่าวเพื่อสู่ขอเจ้าสาว
- 4) การเฉลิมฉลองแสดงความยินดีกับคู่บ่าวสาว

ดุริยสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาดัก ได้ดำเนินการตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์บทเพลงโดยมุ่งเน้นประกอบพิธี ตามความเข้มขลังและความสนุกสนาน 2) งานสร้างสรรค์บทร้องและทำนองเพลง โดยใช้บทร้องจากทำนองบทสวดภาษาของใช้สื่อพิธีกรรมทางศาสนา การสั่งสอนและเป็นเจ้าพิธีในการติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือผีบรรพบุรุษ 3) การคัดเลือกเครื่องดนตรีโดยใช้เครื่องดำเนินทำนองจากดนตรีไทยและดนตรีสากลเป็นหลักผสมผสานกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวช่อง ประกอบด้วย ระนาดเอก ข้องวงใหญ่ ฉิ่ง คีย์บอร์ด กลองพื้นบ้านของ 4) การคัดเลือกนักดนตรีกำหนดเลือกผู้บรรเลงและขับร้องต้องเป็นนักดนตรีที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีและขับร้องในระดับดีมีปฏิภาณไหวพริบ 5) นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิโดยการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการสร้างสรรค์งาน 6) เผยแพร่บทเพลงสู่สาธารณะชนในรูปแบบบันทึกโน้ตเพลงและบทร้องบันทึกเสียงและการจัดทำบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารวิชาการ

ดุริยสร้างสรรค์บทเพลงชุด กาดัก มีแนวคิดการสร้างสรรคจากประสบการณ์ที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับมอบหมายให้สร้างสรรค์และประพันธ์เพลงในโอกาสต่าง ๆ และการศึกษา อัตลักษณ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณีภาษา พิธีกรรมของชาวช่องจังหวัดจันทบุรี ส่งผลเป็นแรงบันดาลใจและแนวทางในการสร้างสรรค์ดนตรีให้เข้ากับยุคสมัย สอดคล้อง ดร. สิริชัยชาญ พักจำรูญ ศิลปินแห่งชาติ (2546 : 194 - 204) ที่กล่าวว่าวิธีการแต่งเพลงนี้มีด้วยกันหลายวิธี แต่มีวิธีหนึ่งเป็นวิธีใหม่ที่ผู้แต่งใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่งเอง วิธีนี้

ผู้แต่งจะต้องเริ่มการค้นคว้าข้อมูลในการสร้างรูปแบบจังหวะและแนวทำนองเพลงที่จะแต่ง ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้ เช่น แต่งจากจังหวะและลีลา ท่าเดิน ท่าวิ่งของสัตว์บางชนิด คัดจากสภาพสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ในแต่ละยุคสมัยในการสร้างสรรค์วงดนตรี เป็นการนำเครื่องดนตรีไทยบางชนิดมาผสมผสานกับเครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวของจังหวัดจันทบุรี เกิดเป็นวงดนตรีร่วมสมัย ทำนองดนตรีมีความงดงามสอดคล้องกับพิธีกรรมการแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาดู้ก) โดยเฉพาะบทสวดภาษาของที่บอกผีบรรพบุรุษ แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชนพื้นเมือง สอดคล้องกับวิจัยของ ภัทระ คมขำ (2556 : 365 - 366) ผลการวิจัย พบว่า การสร้างสรรค์ของเรื่องปูจวนครน่าน ใช้หลักการยึดรูปแบบของหลักการประพันธ์เพลงและวิชาทฤษฎี ดุริยางคศิลป์ มาเรียบเรียงและสร้างสรรค์งานวิจัย โดยมีการอาศัยทำนองต้นรากที่เกี่ยวกับพฤติกรรม มีการผสมผสานดนตรีไทยให้เข้ากับดนตรีพื้นเมืองของจังหวัดน่าน โดยหลักการประพันธ์เพลงไทยที่นำมาใช้นั้นเป็นเรื่องของความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับการสร้างสรรค์ดนตรีประกอบพิธีการแต่งงานแบบพิธีใหญ่ (กาดู้ก) ของชาวของจังหวัดจันทบุรี

อย่างไรก็ตาม การสร้างสรรค์ดนตรีในรูปแบบของดนตรีร่วมสมัย แม้จะเป็นการประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่แต่ก็ยังยึดถือแนวคิดและทฤษฎีการประพันธ์เพลงไทยจารีตโบราณจารย์ ทั้งนี้การประพันธ์ทำนอง ลีลา จังหวะและหน้าทับต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ที่มีแนวคิด แรงบันดาลใจในการออกแบบผสมผสานเครื่องดนตรี เพื่อสื่ออารมณ์ตามอัตลักษณ์เฉพาะ โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของผู้สร้างสรรค์ที่จะต้องการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานด้วยเหตุผลใด ทั้งนี้ดุริยางคศิลป์บทเพลงชุด กาดู้ก ผู้สร้างสรรค์มุ่งเน้นอัตลักษณ์สำคัญของพิธีกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและภาษาของ ประสงค์ให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ศาสตร์ด้านการสร้างสรรค์ดนตรีแก่ผู้สนใจต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยดุริยางคศิลป์บทเพลงชุดกาดู้กไปใช้
 - 1.1 สามารถนำบทเพลงชุดกาดู้กไปใช้บรรเลงเป็นสังคีตกรรม
 - 1.2 สามารถนำบทเพลงชุดกาดู้กไปใช้บรรเลงนาฏศิลป์สร้างสรรค์
 - 1.3 เอกสารงานวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ศึกษาเป็นแนวทางในการทำงานดนตรีสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาอัตลักษณ์วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี ภาษาและพิธีกรรมของชาวของในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เพลงที่มีต่อวิถีชีวิตและสังคมชาวของ ยังปรากฏเพลงร้องและดนตรีอีกหลายอย่าง เช่น เพลงรำสวด เพลงเชืบบรรพบุรุษ เพลงยันแย เพลงเจ้าข้านางรำ ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวคิดและสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ดนตรีรูปแบบใหม่ในวงการดุริยางคศิลป์ไทย

อ้างอิง

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. **วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดจันทบุรี**. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.

ฉิน พันผาย. **ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเขาคิชฌกูฏและอดีตกำนันตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี**. สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2564.

ภัทรระ คมขำ. **การประพันธ์เพลงชาเรือปูจานครน่าน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาศิลปกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม. **รายงานสังเคราะห์ความเป็นคนชายขอบของชนเผ่าพื้นเมืองกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย**, 2561.

สิริชัยชาญ พักจำรูญ. **ดุริยางคศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สุเรชา สุพรรณไพบูลย์. **การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2530.

<http://www.chanthaburi.go.th/contact/map>.

วารสารมนุษยสังคมศิลปาสาร

Journal of Humanities, Social Sciences and Arts

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences

Udon Thani Rajabhat University